

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

A young child with short, reddish-brown hair is sitting in a wooden boat, looking down at a pond. The pond is filled with large, round, green lily pads and several small, white water lilies. The child is wearing a light-colored, short-sleeved shirt and dark shorts. The scene is captured in a soft, natural light, suggesting a peaceful outdoor setting.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 6

Juni

1953.

Pris 75 öre

PEKÅ
plattan

• UNDERHÅLLSFRI

• FRÖSTBESTÄNDIG

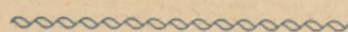
SKANDINAVISKA **Eternit** AKTIEBOLAGET
STOCKHOLM LOMMA GÖTEBORG

AB. Svenska Shells bensinstation

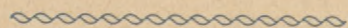
Skånegatan, Göteborg

Telefon 16 24 31

A. Bratt

Rekommenderas

Pappa köp en
BRIO
BARNVAGN

A.-B. Frode Lund

HÖÖR. Tel. 945, 946, 947, 948

Auktoriserad försäljare för:

Chrysler, Plymouth, Standard-Vanguard,
Skoda och Volkswagen. Personvagnar.

Scania-Vabis, Fargo Vanguard, last- och
skåpvagnar, Ferguson Traktorer.

Utryckningsstation för svensk räddningstjänst.

LORENTZ H. CHRISTIANSEN AB

Huvudkontor: SKEPPSBRON 4, — GÖTEBORG.

Telefoner: 11 95 47, 13 45 63, 13 66 74, 11 17 88, 13 63 15

BRÄDGÅRDAR: Marieholmsgatan 20. Tel. 15 03 16,
15 04 16. Första Långgatan 15. Tel. 14 63 46, 12 09 11.
Kaptensgatan 2 (Fiskhamnen). Tel. 13 50 38, 24 15 06.
Frigången (Kusten). Tel. 14 39 75. Sävedalen,
Allévågen. Tel. 26 19 56.

Gevaert

RULL-FILM

garanterar bästa bilderna

HAMNGATAN 24 - STOCKHOLM

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 6. Juni 1953

16:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

90 mm spaltbredd 90 öre mm.
60 mm spaltbredd 65 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgirornr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamrergratan 3. Tel. 753 44.
Postgirornr 95 00 65.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

Uppllysning på arbetsplatserna

I pressreferaten om skärmbildsundersökningar i olika delar av landet betonas det ofta att det finns vissa "element" som inte vill låta undersöka sig. Visserligen är uppslutningen till dessa massundersökningar i regel mycket stor — som exempelvis vid den nyligen i Göteborg avslutade 92 % — men det rör sig dock genomgående om en liten "kärntrupp" som ställer sig utanför.

Varför vill man inte kontrollera sin hälsa? Ett uttömmande svar på frågan kräver en hel vetenskaplig utredning men i korthet är det — som Göteborgs-Tidningen skriver om den aktuella massundersökningen där — "en felaktig inställning" hos vissa människor. Av dem som inte infunnit sig till skärmbildsundersökningen, skriver tidningen, är det många mycket gamla personer, t. ex. 75- och 80-åringar som har för sig att det är onödigt för deras del med detta besvär. Andra "skolkare" är nervösa personer, som är ängsliga för att det skall bli konstaterat att de lider av tbc. De vill helst inte veta om att de eventuellt har en sådan sjukdom. Vidare förekommer bland uteblivna en del asociala element, som helst håller sig borta. Från medicinskt håll har åtskilliga gånger framhållits att det är just hos de nämnda kategorierna man har anledning misstänka oupptäckta tbc-fall. En slutsats som förefaller nog så sannolik.

*

Rädslan för vad röntgenbilden kan avslöja kan man höra mer eller mindre öppet uttalad även hos dem, som är modiga nog att låta undersöka sig. — "Skönt att det inte var någonting. Hur skulle det då ha gått med jobbet — och kamraterna?" Av många uttalanden av nyligen skärmbildade förstår man snart att inbjudningskortet till skärmbildningen inte öppnar perspektiv till några förtjusande upplevelser.

Vi har en ytterst spänningsladdad psykologisk atmosfär omkring sjukdomen tuberkulos — det är nu en gång ett faktum som vi tycks ha mycket svårt att komma tillrätta med. Skärmbildsrädslan är ingen separat företeelse. För någon tid sedan hade vi besök av en dam, som varit frimodig nog att avslöja sin f. d. tbc-sjukdom och med stöd av läkarintyg på att hon var smittofri och arbetsför räknade med att få känna sig som "en vanlig" människa på arbetsplatsen. Men omvärlden på damens arbetsplats verkade att ha kommit totalt ur balans och orsaken tycktes vara, att hon avslöjat sig själv som f. d. tbc-patient. Intyget om frihet från smitta tycktes också väga lätt mot arbetskamraternas föreställningar om sjukdomen. Nog verkade av allt att döma det psykologiska klimatet på den arbetsplatsen vara spänningsladdat så att det räckte till. Diverse anspelningar på sjukdomen och stränga hygieniska åtgärder, bl. a. riktade mot den telefonlur, som damen ifråga ibland använde i likhet med de andra, hörde till den dagliga rutinen. Och de stränga hygieniska åtgärderna hade damen ingenting att invända emot — men det var bara det att åtgärderna alltid ensidigt riktade sig mot henne!

*

Ovanstående slutade med att arbetsgivaren sade upp vederbörande och när man sedan med de enskilda detaljerna i dramat går vidare för att söka analysera orsakssammanhangen ställer sig frågan osökt: hur förebygger man en sådan konflikt? En färsk undersökning om "bacillskräcken" i landet — tidigare refererad i denna tidskrift — visar att denna psykologiska folksjukdom är på retur. Det är glädjande, men "skärmbildsskräcken" och det relaterade fallet visar att man inte får slå sig till ro. Hur mycket man än utreder, skri-

Förslag till särskilda bostadsbidrag

på basis av 1951 års bostadsutredning kom upp i proposition nr 138 till vårriksdagen. Förslaget, som innefattar även de tuberkulösa bostadsbehov, har tidigare refererats i Status och till grund för det sistnämnda behovet ligger den utredning, som verkstälts av De lungsjukas riksförbund och dess lokalföreningar i samråd med den statliga bostadsutredningen. En snabb behandling tycker man med tanke på att Bostadssociala utredningen redan år 1945 lade fram ett förslag till bostadsåtgärder för tuberkulösa. Men ev. värkänslor för en kommande reform i antydd riktning avkylas obarmhärtigt när man tar del av socialministerns avstyrkande av den statliga utredningens förslag. I uttalandet får man veta att "behovet av goda bostäder för dessa grupper är obestridligt", att socialministern finner ändamålet "behjärtansvärt" osv. Men sedan kommer tvivlets nyktra verklighet: socialministern har nämligen inte blivit övertygad om att man bör komma tillrätta

med föreliggande hjälpbehov "inom bostadspolitikens ram". Och efter att ha uttryckt att "det är min förhoppning, att kommunerna här skall visa sig villiga osv." — yrkas avslag på den statliga bostadsutredningens förslag! Kommentarer är praktiskt taget överflödiga — här skall bara uttryckas en stilla undran hur socialministern kan tänka sig en positiv inställning från kommunernas sida till en reform, som fått så negativt mottagande i högsta instans? Man bör emellertid erinra om att vissa andra förslag i propositionen förbättrats i förhållande till tidigare bestämmelser, vilket i viss mån även berör tuberkulosfamiljer. För våra medlemmar, liksom dispensärer och alla andra som hjälpt till med vår utredning, vill vi betona att den fortfarande har sitt värde, när det gäller att belysa de lungsjukas bostadsbehov till vilka problem vi säkerligen får anledning att återkomma.

ver upplysningsartiklar och broschyrer om tuberkulosen, om smittovägar och spridningssätt, så är det tydligt att det inte är tillräckligt. Viktigast är nog att finna praktiska arbetsformer, att klargöra dessa problem på arbetsplatserna.

Hemlighetsmakeri och hemligstämplar måste bort. Lika väl som en f. d. sanatoriepatient har skyldighet och ansvar att kontrollera sin hälsa så tillkommer samma skyldighet övriga medborgare. Där hygieniska anordningar av olika slag — av allmän eller speciell natur — måste till bör självfallet dessa inte vara riktade mot någon viss person. Sådana anordningar är till för den gemensamma trivseln på arbetsplatsen. I tidskriften *Fackföreningsrörelsen* skriver konsulent Åke Widlund bl. a. i en artikel "Partiellt arbetsföras placering" att *företagsnämnderna* är ett naturligt organ för dryftande av företagets interna sysselsättningsproblem. Lika naturligt borde det vara att dessa kontaktorgan för samverkan mellan anställda och arbetsgivare också sysslade med de problem vi här i korthet behandlat. Det är ju inte längre någon hemlighet att f. d. tuber-

kulospatienter placeras ut på arbetsmarknaden i rätt betydande utsträckning. Det borde ju heller inte vara någon sensation när en sådan person kommer till en arbetsplats. Vi bör nu vara mogen för en kontinuerlig information på arbetsplatserna, ex. genom företagsnämnderna, i tuberkulosfrågor och andra praktiska, psykologiska och hygieniska problem för partiellt arbetsföra av alla kategorier. De praktiska förutsättningarna finns. De lungsjukas riksförbund har ett nät av aktiva föreningar över hela landet och tuberkulosläkare ha vi gott om i varje län. Det finns alla möjligheter att knyta folk med insikter utifrån till rådslag inom företag och på arbetsplatser — till ett friskt och öppet meningsutbyte i dessa frågor någon gång då och då. En sådan kontinuerlig information kommer säkerligen att lätta upp det psykologiska klimatet på många håll och öka förutsättningarna för den hundra procentiga uppslutning kring skärmbildsundersökningarna man sätter som mål. Vad säger arbetsgivarna, fackföreningsrörelsen — och sist men icke minst våra tuberkulosläkare?

Sutton Kammerberg

Konvalescenter i Värmland

ha möjlighet till rekreations- och semestervistelse genom att Värmlands landsting anslagit medel för ändamålet. Det är ett 40-tal lungsjuka, som under sommarens lopp etappvis få tillbringa en 14-dagarsvistelse på fritidsgården Ramnås i Halland, driven i regi av Hallands centralorganisation för lungsjuka. Det är De lungsjukas konvalescentförening i Karlstad och dess energiska ordf. fru Aja Schultsberg som står bakom initiativet och fru Schultsberg framhåller för Värmlands Folkblad att det är särskilt betydelsefullt bl. a. för f. d. lungsjuka husmödrar att utnyttja tillfället till stärkande vila och rekreation. Det är så att de lungsjuka inte har möjlighet att utnyttja de vanliga husmodersesternerna. Nu hoppas man att kommunerna i Värmland skall hjälpa till med resebidrag, men slutmålet är att Värmland så småningom skall få ett eget konvalescenthem. Överläkare Rolf Lemming vid centralsanatoriet i Arvika instämmer häri och uttrycker samtidigt sin glädje över landstingets förståelse för denna fråga. Det här är en försöksverksamhet och konvalescentföreningen i Karlstad har säkerligen tuberkulosläkarnas sympati för sitt friska initiativ, säger dr Lemming. — Vi instämmer och hoppas att man också inom andra landstingsområden, där konvalescentvården ännu inte skjutit sådana här friska skott, snarast börjar fundera på saken.

Den skräckstämning som möter oss i Sven Stolpes sanatorieroman "Dödens väntrum" är inte med sanningen överensstämmande konstaterar en skribent i *Norrköpings Tidningar* och hänvisar till vad författaren skriver om kvävgasbehandling enl. italienaren Folaninis metod. "I romanen skriker patienten av smärta och man tror sig förflyttad till blykamrarna under medeltiden. Klockor klämtar och patienten gör sig

redo för själåtåget." Skribenten i Östergötland konstaterar sammanfattningsvis att svensk sanatorie-vård säkerligen är ett mönster för hela världen men det finns luckor i eftervården, som man inte på något sätt kan bortförklara — det kan nämnas att ett län som är så stort som Östergötlands saknar ett konvalescenthem för lungsjuka säger skribenten.

En fördel med skärmbildsundersökningarna

är att man — förutom tbc — kan upptäcka också andra sjukdomar framgår i en artikel i *Göteborgs-Tidningen* om den nu slutförda skärmbildningen i Göteborg. Så har man exempelvis upptäckt en hel del hjärtåkommor, som på så sätt kommit under behandling tidigare än kanske annars skulle ha blivit fallet. I övrigt framgår att bland 280.000 göteborgare, som skärmbildats, har man hittat flera tbc-fall än väntat. — Allt talar för fulltalig uppslutning till skärmbildsundersökning — inte bara i Göteborg. Att man sedan i artikeln talar om att "infånga" dem som skolkat från undersökningen tycker vi låter något psykologiskt. Man borde snarare "inbjuda" folk som av olika anledningar inte kommit vid första kallelsen till att börja med. Ett inbjudande till att få veta hur det står till med det egna jaget borde vara lika spännande som att delta i "Speldosetävlingar", fotbollstippning och andra publikdragande evenemang.

"PAS har nu erövrat Östern"

lyder en krigisk rubrik i *Göteborgs Handelstidning*, men här är det fråga om fredliga medel, som med dr Olof Sievers kan vittna om vid återkomsten från en "drömmresa" i Fjärnan Östern. Det göteborgska anti-tuberkulosmedlet PAS användes allmänt därborta tillsammans med de tre andra nya medlen mot tbc.

"— Kampen mot tbc får allt större proportioner i dessa länder, och

nya institut för framställning av calmettevaccin, BCG, har måst upprättas. Och det var för att på uppdrag av världshälsoorganisationen besöka dessa laboratorier och även kontakta cheferna för ett par äldre institut, som jag gjort denna åttaveckors resa över Filippinerna, Taiwan, Japan, Hongkong, Franska Indokina, Thailand och Israel, berättar dr Sievers.

— I Japan exempelvis är nu BCG-vaccinering obligatorisk, och årligen vaccineras där 14—15 miljoner människor. Det betyder att vaccin måste framställas i stor skala. Där finns också en anläggning för detta ändamål, som hellre kan kallas fabrik än laboratorium. Enbart vaccinavdelningen sysselsätter sålunda 105 personer. Bakteriologen vid Sahlgrenska, som ensam svarar för vaccinframställningen i Sverige behöver blott 5 personer för detta.

I Bortre Indien och på Filippinerna vållar solen och hettan stora svårigheter vid framställningen och transporterna av BCG, som förstörs av sol, dagsljus och hetta. Laboratorierna får vara väl luftkonditionerade och transporterna får ske i kylboxar."

VECKANS Fenom TIPS

10

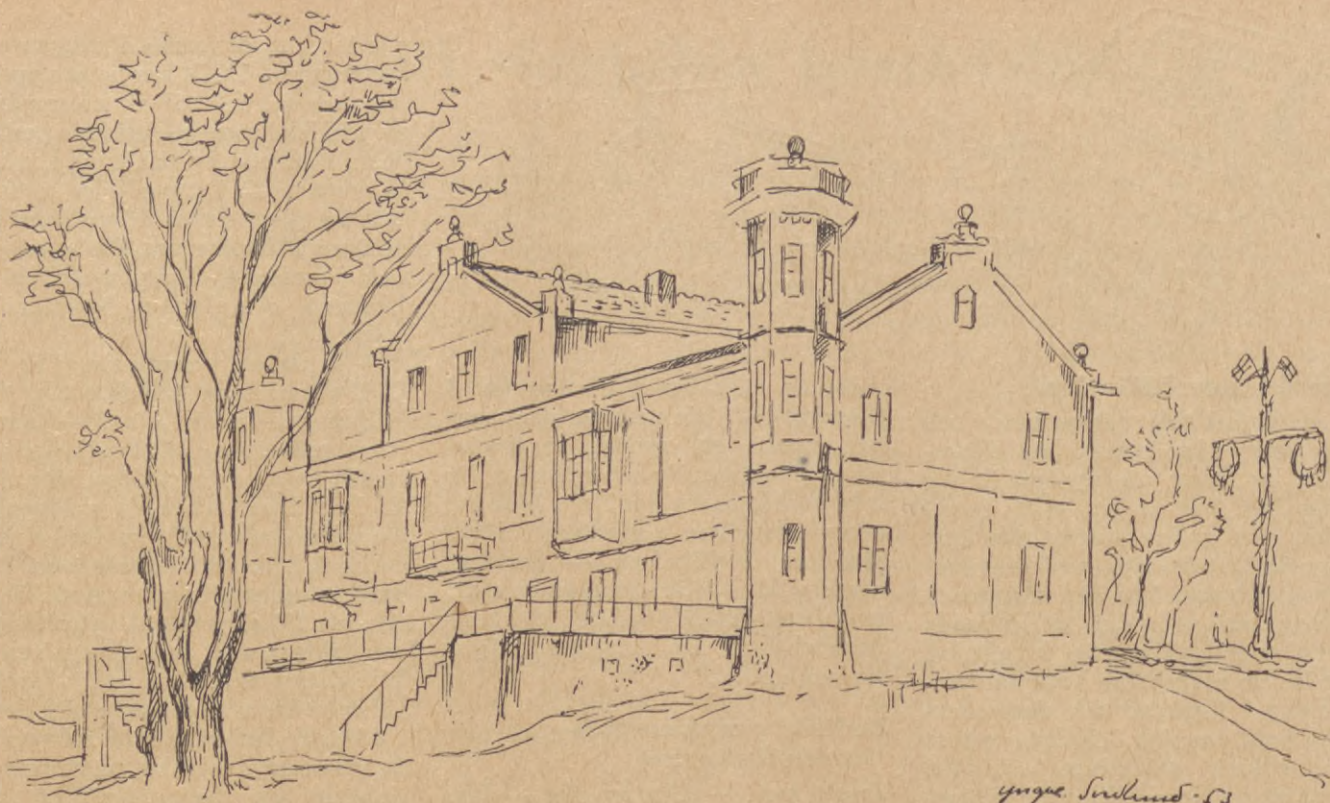
Sommarstugan ren från golv till tak

Hela sommarstugan görs ljuvligt ren utan minsta slit med hjälp av Fenom. Flugsmuts, rökfläckar, sot — allt tvättas bort med Fenomlösning (1 msk i 10 ltr). Fönster och speglar blir blanka och klara på ett ögonblick. Inständ lukt i skrubbar drives lätt bort om där ställes en öppen Fenomburk — snart doftar skrubben härligt friskt igen.

Fenom

— drygt effektivt och hudskyddande

SPARA DENNA ANNONS I NI KAN VINNA 10000 — KRÖNOR

Vårby — slottet som blev konvalescenthem

Ett reportage i ord och bild av Yngve Svedlund

Det finns gott om gamla slott och herresäten runt Mälaren och ett av dem är Vårby, som numera inte hyser någon slottsherre av den traditionella skolan utan blivit en fristad för lungkonvalescenter. Men innan vi kom så långt som till socialreformernas högkonjunktur kan det vara skäl att dra en kort revyhistorik. Slottet har anor från 1460-talet då det ägdes av riksrådet Erik Nilsson. I mitten av 1500-talet var det säte för Gustav Vasas sekreterare Clement Hansson, vars söner sedermera adlades och fick det bättre klingande namnet Oliverbladh och i denna släkts ägo förblev slottet ända till 1700-talet. Släkten dog ut under Karl XII:s krig och sedan skiftade det ägare åtskilliga gånger tills godsägare Backe, förmodligen år 1917, övertog slottet och förblev ägare ända till 1931 då Stockholms stad köpte Vårby egendom.

*

Vårby slott ligger utomordentligt vackert, omkransat av löv- och barrskog. Den plats, där fordom krigiska slottsherrar, konungens betrodde

män och sirliga adelsfröknar haft sin hemvist, är nu som sagt fristad för lungkonvalescenter från Stockholm, kvinnliga patienter från stadens sanatorier, som här söker återvinna hälsa och krafter för ny start i livet. På vägarna där man förr, om man har lite fantasi, kan föreställa sig att kungliga budbärare sprängde fram på sina hästar, ser man nu fredligt promenerande konvalescenter och den nuvarande "härskarinnan", för att nu hålla oss kvar i det historiska, är syster Märta (husmor), som kan berätta oss åtskilligt om Vårby och hur livet går vidare sedan slottet (år 1938) blivit konvalescenthem. Syster Märta har varit med från början. Hon trivs med arbetet, personalen och patienterna och hon kan också berätta att vårdtiderna, som från början var ganska långa, nu rör sig mellan två och fyra månader, vilket är glädjande. — Man måste beundra våra flickor, säger syster Märta, som en lång tid varit bundna vid sjuksängen och nu kommer hit ut och inrikta sig på att snart ta sig fram i arbets-

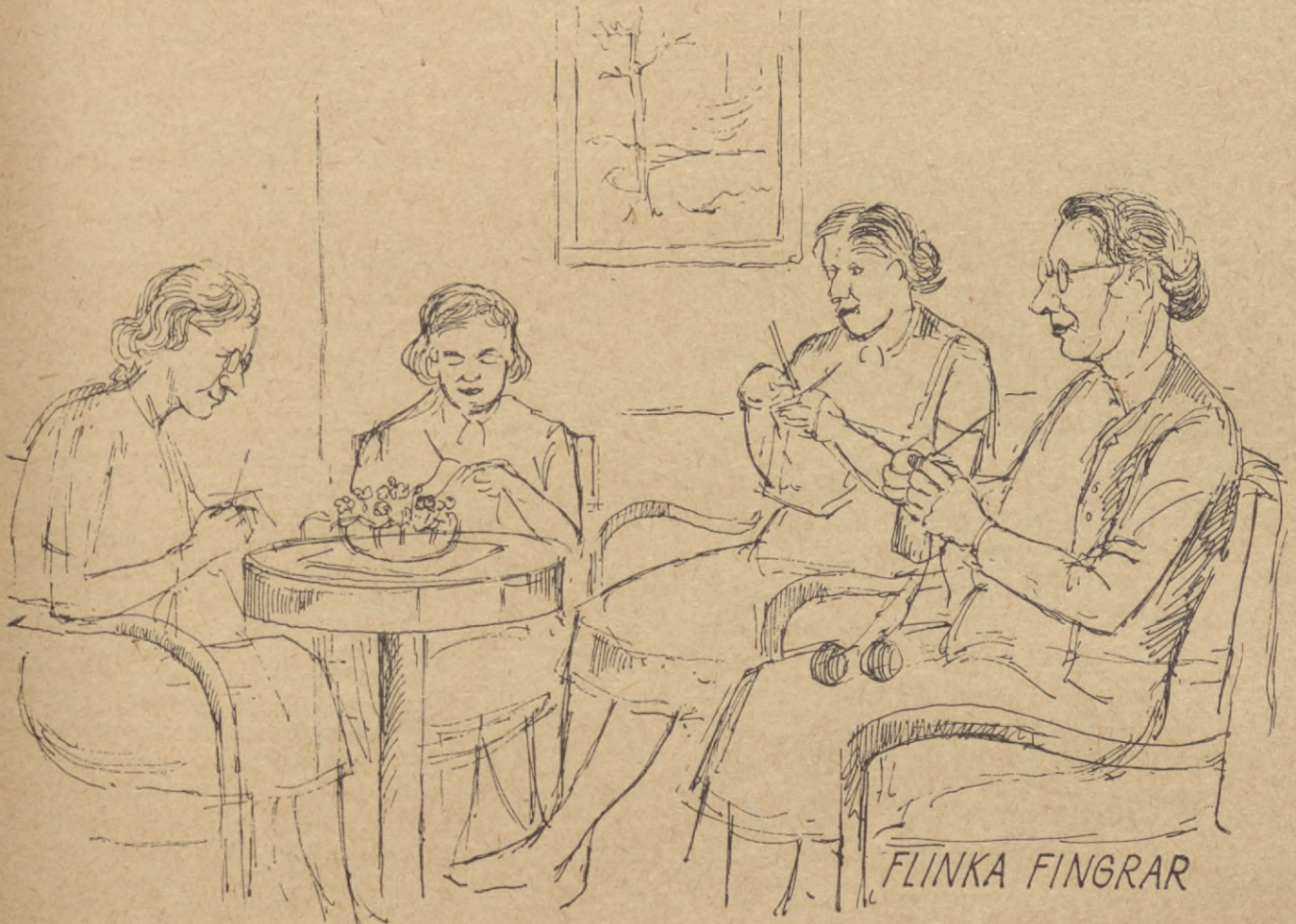
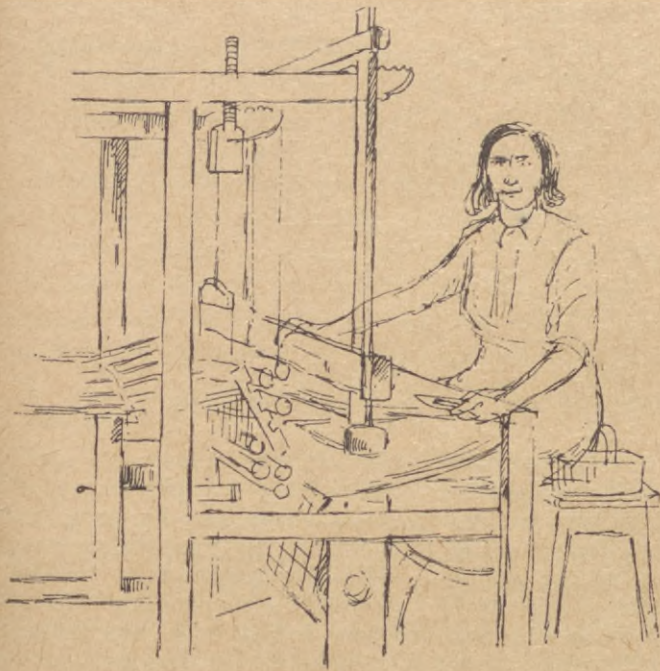
och förvärvsliv igen, vilket för många minsann inte är något enkelt problem, men man möter trots allt optimism och framtidstro. Det finns plats för 42 patienter, men det är inte så många just nu. Här söker man också skapa en hemkänsla — och kanske framförallt samarbetsvilja — då sysselsättningsterapin, som vi återkommer till, får stor plats på dagordningen som en förberedelse till arbete och stimulans för livsviljan efter en långvarig sjukdom. Personalen består av två sjuksköterskor, fem biträden, en kokerska samt en värmeledningsskötare.

*

Sysselsättningsterapin är, som framhållits, viktig med en rik variation av teoretiska och praktiska ämnen. Man har samarbete med en föreläsningsförening och Stockholms läns Bildningsförbund, ett dussintal föreläsningar står på programmet, i konst, psykologi osv. Slöjdföreningen har haft en kurs kallad "Det vackra hemmet" som uppskattades livligt och en kurs i svenska, anordnad genom FLIS (för-

FRÅN LIVET PÅ VÅRBY

(Doktor Carl Gentz, som tecknaren placerat i kvinnligt betonad miljö, har planer på en bättre och mångsidigare sysselsättningsterapi, bl. a. nya lokaler och heltidsanställd terapeut.)

FLINKA FINGRAR

kortning av namnet Föreningen för lungsjuka i Stockholm), väckte sådant intresse att man faktiskt i en del fall glömde att utnyttja permissionsresorna till Stockholm. Korrespondenskurser i Engelska, Bokförling osv. är också aktuella. Vi tar väl vara på de egna förmågorna, understryker syster Märta livligt, spelar någon ett instrument, sjunger eller deklamerar, så får man givetvis gärna underhålla kamraterna med dessa färdigheter. Förr hade vi kabaréer och egna musikuppträdanden här men "Karusellen" och "Speldosan" har i viss mån konkurrerat ut de egna förmågorna. Och förnämliga gästuppträdanden av stjärnartister — kungl. huvudstaden ligger ju inte så långt borta — förekommer inte så sällan.

*

Överläkaren vid Centraldispensären, dr Carl Gentz, som står för den medicinska tillsynen vid konvalescenthemmet, är en ivrig förespråkare för sysselsättningsterapi och att patienternas självverksamhet skall få all den stimulans som är möjlig att åstadkomma. Dr Gentz och syssloman Herrman har därför gjort upp planer för ett nybygge för personalen, vilket skulle betyda att

Trädgården mot Mälarens solglittrande vatten

de förutvarande personalbostäderna ska kunna utnyttjas som lokaler för sysselsättningsterapi, en modernare och mångsidigare sysselsättningsterapi. Just nu har man en sysselsättningsterapeut, som leder arbetet på Vårby två dagar i veckan men det är inte tillräckligt — det finns planer på att få en heltidsanställd terapeut till Vårby. Dr Gentz

själv deklarerar som sin orubbliga uppfattning att det är av största vikt att man här, när man har patienterna på konvalescentstadiet, själva övergången från sjukdom till normalt förvärvsliv, kan erbjuda en rikare variation av sysselsättningsmöjligheter. Det finns många slumrande förutsättningar som man bör uppmuntra. Att det finns både arbetsglädje och arbetslust visar också de praktiska resultaten, vackra arbeten, sömnads och handarbeten i läckra färger, läderplastikarbeten osv. — präktiga och välgjorda saker.

*

Frågar man patienterna själva hur dom trivs på Vårby får man ett samstämmigt "storartat" till svar. Trivs man inte här då trivs man ingenstans. Det råder en kamratlig stämning mellan personalen och patienterna — eller rättare sagt hyresgästerna — för det rör sig ju i själva verket om relativt friska människor, som lämnat det egentliga sängliggarstadiet. Och själva naturen häromkring andas läkedom, särskilt nu i försommargrönskan. Omgivningarna locka till studier av forminnen — långt i fjärran kan man se konturerna av Stockholm tona bort i skymningen och ett berg, där man fordom i krigisk vikingatid tände eldar för att varna invånarna för annalkande fiender, buktar sig vackert under oss.

*

När vi packat ned vårt ritstift och de blad på vilka vi i ord och teckningar sökt ge en bild av Vårby, vill man gärna då och då vända sig

(Forts. å sid. 22)

Ibland bjuds på musik av slottets "egna krafter".

Fritz Stenlund:

LÅNGLIGGARE OCH BÖCKER

Författaren Fritz Stenlund, en av Status flitigaste medarbetare genom åren, dog i vintras, men vi har ännu några manuskript kvar av honom. Nedanstående lämnade han oss en varm sommardag då han återkommit från en av sina under de sista åren allt tätare, sjukhusvistelser. Här vill han berätta om hur man kan lära en äkta storstadsgrabb av den "mera hårdkokta skolan" att läsa böcker. "Låt ungdomen hållas", var ett av Stenlunds specialuttryck och därmed menade han främst att man måste lära sig umgås med ungdom på det rätta sättet — sin egen lilla pedagogiska metod avslöjar han här.

Så var det alltså dags att krypa till sängs igen. För hur lång tid det skulle bli, visste jag inte, men antagligen skulle det dröja minst en månad, innan jag var på benen igen. Nåja, det drabbade ju ingen oerfaren. Jag kan psalmernas gång, som klockarn sade, och jag visste, att också den tiden skulle gå. Även om den ibland syntes snigla sig fram.

De första dagarna i sängen har man på sig för att aklimatisera sig. Man bekantar sig med kamraterna i sängarna intill, man tar del av ordningsreglerna och man kommer snart in i trallen med städning, vädring, läkarronder, undersökningar, måltider och allt sådant, som fyller dagen på ett sjukhus. Man tycker att det är skönt att få koppla av ett slag. Här har man gått ute i det jäktiga storstadslivet med febern brännande i kroppen, spänt sig till det yttersta och tagit ut sina krafter. Och så orkar man inte längre. Då är det skönt att få krypa till sängs och bli omskött som en liten baby.

Men det är bara vi tränade sjukhusrävar, som tycker så. Det finns andra, som är yngre och mindre erfarna.

I sängen intill min låg en tjuugoåring. Han kunde tydligen inte finna sig tillrätta. Det var ett storstadsbarn, som tycktes ha nerverna förlagda till ytterhuden. Han var ständigt orolig. Han kunde inte hitta på något att sysselsätta sina tankar med. Jag räckte över en dags-tidning till honom en dag. Genast slog han upp sport-sidorna och läste varenda rad. Därefter kom turen till serierna och sedan hoppade han tillbaka till sportsidor-na igen. Sedan började han prata om Bamsingarna och AIK och Djurgården. Och jag begrep inte mycket av snacket, men jag tyckte att det var bäst att pojken fick hållas.

Jag hade tagit med mig ett par böcker hemifrån. Det var ett par större reseskildringar, som jag inte haft tid

Fritz Stenlund

med att plöja igenom förut. Men nu skulle jag ta skadan igen. Det var stora och tunga böcker, så jag fick låna en ställning att lägga boken på. Att ligga och hålla den i handen orkade jag inte med.

Jag läste en timme i taget. Då fann jag plötsligt att pojken i sängen bredvid var intresserad av mitt förehavande. När jag lade ifrån mig boken, sade han:

— Får jag se i den där ett tag?

Det fick han och jag såg hur han läste. Han vände sida efter sida och tittade på bilderna.

— Du, sade han, såna lattjo killar dom där svarta. Va! Stora träpinnar i durken. Va!

— Det är deras sätt att göra sej fina, sade jag.

Snart hade han bläddrat igenom den ena boken och fick också låna den andra. Det gick lika fort för honom att plöja igenom den.

— Ska du inte läsa texten också, frågade jag.

— Äsch, de e nog inge för en annan.

Så låg han och funderade en stund:

— Du, sade han. Jag var på bio en kväll å såg Tarzan. Aktare vicken kis!

Och så fick jag hela Tarzanfilmen till livs. Det var både mord och vilddjursjakter och älskog — en pytti-panna, som jag fann litet svårtuggad. Men jag teg och svalde.

Det var tydligt, att pojken hade fantasi trots sin skenbara ytlighet. Och jag gjorde upp en plan. Jag skulle lära pojken läsa. Det låter kanske en aning egendom-

I sängen intill låg en tjuguarig, som tycktes ha nerverna förlagda till ytterhuden. Serier och sportsidorna var hans enda intresse.

ligt, ty läsa kan ju varenda pojke, som gått igenom vanlig folkskola. Men frågan är *hur* man läser.

Jag frågade honom, om han läst en bok, som hette Robinson Cruse.

Jo, det hade han gjort, när han gick i skolan.

— Va de inte om en kille som kom på en obebodd ö och sydde sej braller av skinn?

Det stämde ju. Lyckligtvis hade jag just i dagarna fått en nytryckt och moderniserad upplaga av boken och jag tänkte, att om jag satte den i händerna på pojken, så kanske jag kunde väcka hans intresse för både spännande och nyttig läsning. Jag lät en god vän ringa hem och dagen därpå hade jag boken hos mig.

Men kvällen före var det nästan omöjligt att få pojken att sova. Han berättade om sin barndoms lekar. Han hade varit med om att bygga en riskoja i Hammarbyhöjden, där nu hyreshusen står så tätt, att det knappast finns plats för en enkel maskros ens. Men då stod skogen kvar där. Han berättade stapplande om riskojan och kamraterna. Men vart efter minnet klarnade för honom, kom han fram med allt fler och fler detaljer. Och innan jag somnade den kvällen var jag ändå mer övertygad om, att inte led då den pojken brist på fantasi.

Och så började läslektionerna. De gick lugnt och stilla till. Pojken låg med näsan i Robinson Cruse så fort han hade tillfälle. Och ibland gjorde han sina kommentarer.

— Du! Vicket djädrans snärj killen måste ha hatt

för att bara göra en knapp. Va! En annan som jobbat ve backeliten (en fabrik som framställer varor av backelit) tycker att de e märkvärdit att killen klara opp snejset. Den press, som en annan står me, hostar ur sej en så där tie tusen knappar i minuten! Stöddit, va!

Jag fick läsa mina böcker i lugn och ro. Men då och då måste han fråga om någonting. Bland annat fick jag ta fram en karta och visa honom var ungefär Robinsons ö var belägen.

När Robinson Cruse var slutläst, ville pojken ha mer att läsa. Då fick han en av mina böcker, som handlade om en safari genom Ekvatorialafrika. Den var rikt illustrerad, och även om de sakliga uppgifterna var mångahanda, så fanns det i alla fall spännande äventyr insprängda här och var, äventyr som nedskrivits av folk med både sans och omdöme.

Min plan lyckades. Pojkens läslust var väckt. Jag måste undersöka vad sjukhusbiblioteket hade att bjuda min adept och fann ett par böcker om upptäcktsfärder till Antarcetis. Och dagarna gick. Till slut ansåg jag att pojken var mogen för att läsa böcker, som behandlade det rika ämnet ur mer litterär synpunkt. Han fick läsa Travens tokroliga skildringar av sina vandringar i Afrikas djungler, Gustaf Janssons *Ön, Paradiset och De första människorna*, Jack Londons *"På långfärd med Snark"* o. s. v.

Och en vacker dag kom storronnen. Doktorn stannade först vid min säng.

— Bra, sade han. Vi ska väl ta några timmars uppgång, eller hur?

Jag tackade. Det hade gått sex veckor och jag var feberfri. Jag fick gå upp! Vilken härlig känsla!

Och så var det pojkens tur. Populärt kallades han Vicke oss patienter emellan. Och det namnet använde även överläkaren, när han var på gott humör.

— Hur är det med Vicke, frågade han. Det är länge sen jag hörde Vicke tjata om att få gå opp. Passar det Vicke nu, så går det an att få komma opp och pröva benen litet.

Vicke skrevs ut före mig. När han gick, lämnade han tillbaka alla böcker han lånat av mig.

— Jag ska köpa böcker, när jag kommer hem, sade han.

Jag plockade till honom några av dem, som jag kunde avvara och skänkte honom dem. Överst lade jag Robinson Cruse. Och det blev han glad åt.

Veckan därpå kom han upp till sjuksalen för att hälsa på sina förra kamrater. Han satt på sängkanten hos mig och berättade om hur han hade det ute i det civila, som vi kallar det. Och så sade han:

— Du! Man skulle nog blivit sjöman. Va! För tänk va mycke dom får se ute i världen. Va!

Då sade jag:

— Alla kan ju inte bli sjömän. Och att jag är för gammal för det hårda jobbet, det förstår du nog. Men jag har skaffat mej erfarenheter ändå. Jag vet en hel del om främmande länder och olika folkslag, fastän jag hitintills inte fått komma längre söderut än till Paris eller längre norrut än till Tromsö.

— Joo, sade han. Men hur... Aj, aj! Du läser ju jämt å ständitt.

— Just det, sade jag. Just genom böckerna kan jag bygga upp min erfarenhet och min livsåskådning.

— En annan kan ju inte uttrycka sej på de där sättet, som du gör. Men lattjo e de å få vara me å se både de ena å de andra, som står i böckerna.

Tecknare: Gösta Idås.

*Du martall, som ur sand och bergig skreva
din magra näring suger varje dag,
du växer med din rätt, att blott få leva,
om än i vrenska för naturens lag.*

*Av stormen piskad, härjad vilt och sliten,
som utpost mot ett ärggrönt vredgat hav —
du tuktas hårt, tills du blir krympt och liten
och knotigt bockad — men bräcks aldrig av.*

*Och hur du själv, energiskt, söker lura
din stam att sträcka sig mot himlen blå,
så blir du ändå ingen mastig fura
lik dina fränder som i skogen stå.*

*Från tidig morgonstund, till kvällen sena,
besjunga vind och väder din misär —
och måsar skria, svultna trutar skräna
i klagokörer, över hav och skär.*

*Kargt är ditt gråa liv i bergets rike,
grå är din ruffigt väderbitna stam —
men himlens sol, en konstnär utan like,
ur dig kan guld och silver locka fram.*

*Och vresigt skönt, ditt vridna grenverk formar
ett linjespel av sällsynt kraft och must —
symbol för allt som trotsar livets stormar
med envig seghet, kamp och levnadslust.*

MARTIN NILSSON.

Dan Grenholm, energisk spanienluffare, och en skicklig gitarrist.

För alla som gjort Spanien på fjorton dagar och kommer hem med ett par alparagatas dinglande i sina band utanför bagaget och händerna fulla med sydländska intryck, kommer här en förkrossande berättelse om en sjuårdeles resenär. Han heter Dan Grenholm och är gitarrist.

Spanienturisten har all anledning lyssna i stället för att tala då han finns i närheten. Ty Dan Grenholm är säkert den mest tvättäkta spanjor från Västerbotten, som någonsin tassat fram i ett par spanska mockasiner — ett par alparagatas.

Nå, hur bär sig då en så här märkvärdig resenär åt? Jo, för att komma den brännheta röda jorden så nära som möjligt luffar han, och för att få samma nära kontakt med spanjorerna, är han redan i förväg bekant med en stor del av deras musik och litteratur. Han är praktiskt klädd d. v. s. han ser ut som en spanjor. Att gitarren hänger på ryggen är också spanskt manér. För det mesta har han en åsna, som han klövjelastar. Hon får bära magnetofon, notpapper, skrivmaskin och tandborste.

I denna mundering är han en mycket lycklig vandrare. Hans syfte, att uppteckna spansk folkmusik och sagor stämmer väl ihop med hans lidelse — att få spela gitarr. Vetenskaplig vetgirighet och oförställd musikantglädje klövjar jämt och bra.

Försiktigt nalkas han Spaniens hjärta. Spanska folket har sina melodier, sina sagor levande sedan urgammal tid. Dan vill bli god vän med bönderna, fåraherdarna, stolmakarna och alla de andra som bebod och bebygger den röda jorden. Han lyckas ofta men spänningen finns där ändå. För främlingar är ju främlingar. Ätminstone till en början.

Zigenarna i Spanien har en stark musikalisk tradition. Den brinner friskt som deras lägereldar. Dan lockades en kväll av båda härdarna. Han hörde svag gitarmu-

Stig Arb:

Stort äventyr bland småfolk

sik då han närmade sig en by. Musiken tystnade men lägerelden vägledde. Då han kom tillräckligt nära såg han hur zigenarna satt runt elden och åt soppa ur en gemensam gryta. Dan sällade sig till det färgrika sällskapet. Krängde gitarren från ryggen fram till spelställning och spelade ett stycke zigenarmusik. Strax ställde sig en liten flicka upp. Släppte träsleven och övergav soppan för att dansa. Dan blev glad och började spela allt intensivare. Kanske kommer jag att lyckas, hoppades han. Kanske får jag vara tillsammans med dem en tid! Spela och prata!

När stycket var slut inväntade han domen från stammens kvinnliga överhuvud, som tittade kritiskt på hans ljusa lugg.

— Vem är du som kan vår musik, frågade hon.

Vad skall man lämpligen svara, funderade Dan. Jag måste helt enkelt få spela med dem, lära mer av deras musik, om jag så skall...

— Jag är zigenare jag också, från Norden, svarade han

... och ljög.

— Då är du ju en av oss, sade zigenerskan, och skrattade stort och avväpnande.

Tecknet på hans fullständiga seger blev, att han fick en träske. Välkommen i soppgrytan och välkommen att vandra med oss betydde den. Han var tillsammans med denna zigenarstam i flera månader.

En annan episod ur hans treåriga spanska vandring hade sin upptakt i en avbruten resa. Ett tåg blev stående på vägen till Madrid. Det stannade i en mycket liten by och resenärerna meddelades om, att det skulle avgå först om en timma. Lagom att bese byn på, tänkte Dan, och ställde in bagaget på godsinslämningen och kosan linjerätt på närmsta bar.

Det var en bar av den vanliga typen. Golvet täcktes av sågspån och ett milt ljus från blyfönstren förhärligade allt i kvinnligt runda former. Männen, som hängde mot utskänkningsdisken, var gamla garvade gossar. Solsken, vind och hårt arbete hade mejslat deras drag. De drack vin.

I dunklet såg Dan något, som han först trodde var en synvilla. Han observerade en höjd arm, och i en kraftig brunbränd näve satt i ett stadigt grepp en bota, en läderflaska med en avsmalnande hals, som i mynningen har en millimeterfin öppning. Ur denna strilas vinet i en trådsml regnbåge ned mot munnen — nej inte mot munnen i detta fall — utan strålen sköt prick strax under vänstra ögat. Men vart tog vinet vägen sedan. Det rann inte utefter hakan och ned på det ludna bröstet. Det försvann helt enkelt. Bäst att inte dricka vin mer, tänkte Dan, bäst att sticka hem till gamla kära systemsverige. Är det Picasso som har lurat mig att blanda ihop

ögat med munnen. Vad är detta? Dan res-te sig och gick fram och synade Picasso-tavlans. Så här tog den sig ut:

Vinstrålen träffade mycket riktigt denna präktiga spanska nuna strax under vänstra ögat. Det var en fåråd nuna med ett solvarggrin. En av de många fårorna på vänstra kinden tjänade som vindike ned till vänstra mungipan. Ja, vem kan då förstå Picasso utan att titta närmare på väven!

När Dan tittat intresserat nickande, skrattat och slagit sig för knäna och på annat övligt sätt visat sin uppskattning för trollkarlen Manolo fick Dan övertaga botan och försöka göra om konststycket. Men Dan har runda västerbottniska äppelkinder. Kinder som ett musikaliskt underbarn. Han var såld innan han försökte. Dessutom var han saboterad. Manolo hade för säkerhets skull öppnat på ifyllningstappen och Dan fick en liter vin över sig. Det blev ett dop i kamratskapets tecken.

Tåget! Ja, det hade gått. Dan fick sova på vinstugans golv på en fäll. Innan Manolo gick för kvällen lovade han komma och väcka Dan. Han skulle nästa morgon presentera honom för en god vän.

VECKANS Fenom TIPS

1

Nylonskjortan tvättas så här

Blötlägg en stund eller över natten i Fenom-vatten. Stryk därefter lätt med fuktad Fenom direkt på krage och manschetter. Låt dra i 10-20 min. och skölj sedan. Ni får underbart rena skjortor utan gnubning.

Fenom
— drygt effektivt och hudskyddande

SPARA DENNA ANNONS — NI KAN VINNA 1000.— KRONOR

Morgonen grydde och det skarpa solljuset kastade sig mot vinstugans mörka fönster. Det hade god motståndskraft och Dan vaknade först då Manolo knackade kraftigt på rutan.

Dan mindes först ingenting, men så hopade han upp. De hade ju talat om folk-musik i går kväll. Här på baren och tåget hade gått ifrån honom! Albocan!! I dag skulle han få träffa en man som kunde hantera det urgamla blåsinstrumentet. Det var endast en fem, sex fåraherdar i hela Spanien som behärskade det. Dan tumlade ut i solljuset, hälsade hjärtligt Manolo god morgon och blev presenterad för vännen Manolo talat om. Det var en högst förtju-sande mulåsa.

De tre traskade uppåt bergen för att komma till tals med Pablo. Han kunde blåsa albocan. Albocan som är gjord av två kohorn, litet bambu, och har ett ut-sirat trähandtag och låter sällsamt, nästan orientaliskt. För att kunna få ljud i "skäl-lan" måste man börja träna då man är barn. Förträningen går till så, att man tar ett halmstrå och sticker ner i ett glas vat-ten. Kan man sedan få vattnet att bubbla genom att blåsa i röret och samtidigt andas in genom näsan och tillgodogöra sig syre, kan man så sitta och bubbla i en timma utan uppehåll, ja, då har man för-utsättningar för att bli en bra alboca-spelare.

Den tid, som Dan inte har varit ute på vandring med gitarren på ryggen och magnetofonen och färgbildskameran inom räckhåll i det goda uppsätet att nedteckna spansk folklöre och lära känna spanjorer-na, har han studerat på de spanska biblio-teken och tagit gitarrlektioner i Madrid för Don Quinin Esquembre. Det är en lä-rare som haft många fina elever och en av dem, Vicente Gomez, är känd genom filmen "Blod och sand".

Don Quintins lyckliga dag var det då Dan spelade i spanska radion för första

Zigenare — Grenholms spanienvännen.

gången. Glädjetårarna trillade utefter kin-derna på honom. Dan hade genom att spe-la Don Quintins gitarrstycken blivit en välsedd gäst på radiostudion i Madrid och medverkade därefter många gånger.

Allt detta och mycket mera hade han att berätta för sina gamla goda vänner, när han återvände till Sverige. Men goda vän-ner har sin goda omtanke om varandra.

— Vad i allsin dar skall det bli av en luffare som du, säger de.

Dan strävar mot en kunskap, som inte har någon examen som mål, och får min-sann kämpa hårt för att få sin egen väg erkänd.

Vännerna kan dock lugna sig. De har redan hört två radioprogram av honom kallade "Den röda jordens sånger". De blev lovordade och musikkunnigt folk skrev och frågade om det var Grenholm,

som även svarade för gitarrspelet i kåse-riet, eller om det var Segovia. Radiotjänst kunde svara Grenholm.

Stockholms folkskolors kryllande mång-fald av spisarkunniga, som hört honom spela, berätta och visa färgbilder, har enats om ett uttryck.

— Killen är helt enkelt busvass!

Ett tredje, fjärde och femte radiopro-gram följer, där han berättar om sina luf-farår i Spanien. I det andra programmet fick man höra en saga upptecknad och översatt och försedd med gitarrackompan-jemang av Grenholm.

Dan lovar vidare att han skall samla de femtusen folkvisorna som han tagit upp med sin magnetofon. Dessa är ej tidigare upptecknade, och till dem kommer han att lägga femtusen förut upptecknade för att få sitt verk om spansk folkmusik så full-komligt som möjligt. En bok med ett ur-val sagor och visor illustrerade med färg-bilder kommer dessutom att berika vår spanienlitteratur om Dan får det som han vill. För hösten har han planer på att ge en större gitarrkonsert i Stockholm.

Hans musikkåserier har också ingått i vårterminen av Folkbildningsförbundets föreläsningsserie och han har berättat i ord, bild och toner på flera platser riket runt.

I början av april for han åter ned till Spanien och hans första mål var Granada. Sin ungdomsförälskelse — gitarren — är han obrottsligt trogen. I spanska ögon är gitarren så vacker att man säger, att den har höfter och gråter som en kvinna.

Någon gång stoppar han väl ändå gitar-ren i sitt fodral och går ut på någon by-fest där han med grandezza svänger sina lurviga ben bland senoriterna. Han har ju rentutav ett andrapris i den spanska dan-sen Jotas bärgat i hård konkurrens med idel tvättäktingar. En baddare är han också i att dansa, fandango, sardanas och flamenco.

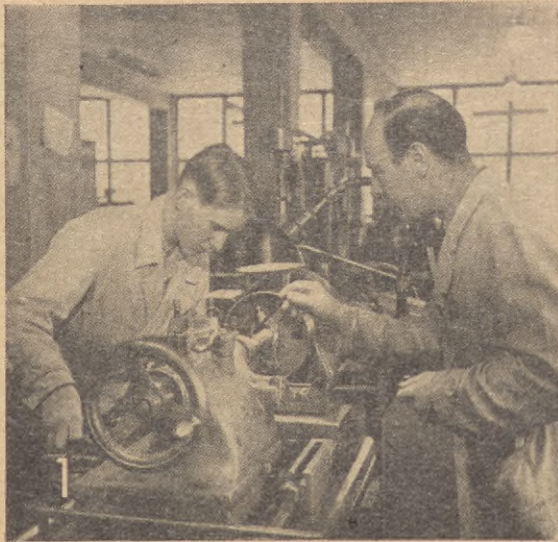
Trevlig luffare, den där Dan Grenholm!

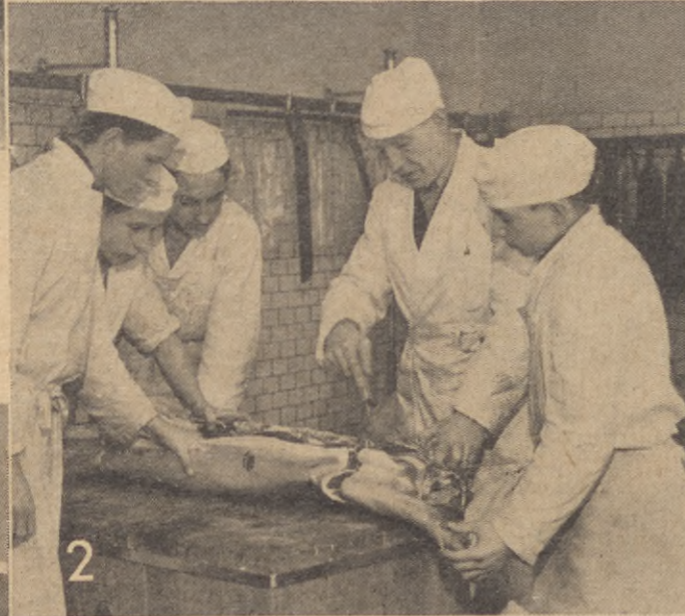
Guadiz — en typisk spansk by — där sandstensbergen ofta utnyttjas till husets fjärde vägg

DEN NYA SKOLAN

Debatten om den nya "enhetsskolan" blossar upp då och då i pressen, vilka alla. Och söker man sammanfatta huvuddragen i skolreformen innebär den en nioårig allmän skolplikt, avsedd att på grundval av pågående försöksverksamhet ersätta folkskolan, fortsättningsskolan, den högre skolan, den kommunala mellanskolan och realskolan. Ja, det där är ju inte småsaker direkt. En sådan radikal omläggning av vårt undervisningsväsen sker inte på en eftermiddag — och därför prövar man sig fram. Redan hösten 1949, innan riksdagens principbeslut i frågan var fattat, leddes försöksverksamhet i flera distrikt. Yrkesorientering och förberedande yrkesutbildning, friare arbetsformer o. s. v. är några grundstenar i den nya skolan. Eller för att uttrycka sig mera skolmannamässigt: att ge varje lärjunge tillgång till en utbildning, som svarar mot hans personliga förutsättningar och samhällets behov. Om försöksverksamheten i skolan är, som sagt, något som i hög grad gäller oss alla.

En skolpojke får de första insikterna vid en arbetsmaskin (bild 1) och på den nedre bilden ser vi hur pojkarna bekanta sig i ett slakthus och med vad som hör till slakteriyrket. Teori och praktik söker man förena så långt det går — skolan har vidgat gränserna — från skolbänken och svarta tavlan till världen utanför, näringslivet och samhället.

Rikare variation i arbetsmetoder, friare arbetssätt efter aktivitetspedagogiska linjer tillhör den nya skolan — en grupp flickor arbeta under mera otvungna former (bild 4). Överst till höger prövar en pojke sina mekaniska anlag vid L. M. Ericssons industrier och de unga gossarna (bild 6) tycks trivas med verkstadens doningar. Och så var det för de flesta flickorna (bilderna 3 och 7) som får en inblick i affärlivets finesser och praktiska yrken eller högre teoretiska studier fram till mera praktiska yrken eller högre teoretiska studier — en betydelsefull men ingalunda lätt uppgift för den nya skolan!

Bonden önskar regn. Sommarvästern solskin. Amatörfiskaren mulet...

Oh, ljuva sommartid!

När man så här på äldre dar erinrar sig sin barnoms somrar, ter de sig varma och soliga med ljuvligt ljumma nätter, då nattskärrans spinnande ackompanjerade kornknarrens litet mera robusta stämman från åkerfälten, och en mild västanfläkt förde sagans alla vållukter till våra näsborrar. Se, det var riktiga somrar på den tiden, då ett regn var lika sällsynt som en jordbävning på våra breddgrader, och om det kom — ja, då utgjorde det bara en nödvändig ingrediens i kompositionen, ett Skaparens konstgrepp för att ytterligare förhöja intrycket av idealisk ljuvlighet. Ack, den kära "gamla, goda tiden"!

Om vi får tro meteorologerna börjar sommaren från den dag då medeltemperaturen för gott kommit över tio plusgrader, men de där vetenskaparnas beräkningar är naturligtvis gjorda med Nordpolsklimatet som utgångspunkt och har sannolikt ingen resonans hos andra än viktigpettrar, som väl påpälsade och med filtat om benen sitter och dricker varm toddy i väl uppvärmda rum. För oss andra, normalt kännande personer, infaller sommaren först den vecka då temperaturen nått över tjugofem grader. Och då är vi inte nöjda i alla fall, utan klagar högljutt över värmen. Sådana är vi människor.

Detta hindrar emellertid inte att vi längtar efter årstiden, och redan i god tid planlägger kommande som-

mar, som måste bli något bättre utnyttjad än alla föregående, något av en idealsommar. Vad det där sista sedan är för något beror förstås på tycke och smak. Bonden önskar regn, mycket regn, till midsommar, sommarvästern från stan ideligt strålade solskin, amatörfiskaren mulet väder och måttlig vind, så att vattnet krusas en aning, o. s. v. i all oändlighet. Våra skilda meningar om idealvädret är alltså delade, precis som de är beträffande en verkligt god biff.

Mångens längtan efter sommarens ljuvligheter blandas för övrigt också med en ansenlig portion skräck, och som nummer ett av fåsor kommer då åskan. Därefter får vi nog sätta tjurarna, som enligt somliga människors fasta övertygelse tycks förekomma ymnigt i varenda hage. Att det i verkligheten rör sig om fromma, men enligt karlsläktets outrotliga åsikt om kvinnoegenskaper mycket nyfikna kossor, bereder knappast vederbörande någon tröst. Vi kan emellertid lugna de förfärade med att en tjur numera inte släppes på bete utan att vara tjudrad.

För övrigt finns ett osvikligt medel att frånta tjuren all angreppslust. Man börjar bara hoppa framför besten på alla fyra och skälla som en hund. Medlet lär vara absolut osvikligt, som sagt. Det har prövats av millioner ansatta lagårdskarlar. Ja, så påstod åtminstone min bekanting, den litteräre lagårdsförmannen, som gick

havande med inspiration till memoarer i romanform. Det angripande vidundret lär nämligen bli så skamset, att han (hon) genast lägger benen på ryggen och försvinner. Huruvida denna skamsenhet sedan beror på egna hämningar eller något för oss själva mindre smickrande må psykologerna träta om.

Ormar är jag själv livrädd för, fast min make praktiskt visat att de inte alls är farliga och med troskyldig min t. o. m. påstår att ormskräcken är fatalt överdriven. Hittills har han också gått obiten genom livet, men min tro är att han ingått någon sorts nonagressionspakt med reptilerna.

Detsamma är nog förhållandet med getingar. Vi har nämligen varje sommar ett bo i köksfarstun, ett över källardörren och ett tredje inne i ett litet nödvändigt hus med hjärta på dörren. Alla tre är som dyrbara klenoder, kinesiska urnor från Mingdynastin eller något liknande. Ve den vandal som raserar något av detta.

De enda sommarodrägligheter jag hört honom tala illa om är egentligen västkustens brännmaneter och mygg, medan exempelvis myrorna tas emot som ärade gäster i vår stuga. Sådant kan vara prövande, fast man vänjer sig förstås med tiden.

För flertalet är väl sommaren liktydig med semestern, som fördrives på högst olika sätt, fast man ibland inte kan fatta det "fina i kråksången". Som exempelvis skraddaren — ja, herrar skraddare behöver nu inte ta illa vid sig — mannen är inte skraddare, men kallas av någon outgrundlig orsak så.

Han kommer ut i juli varje år, och från första dagen till den sista ligger han och sover under stora aspen

Tjurar, som ofta är "bara" kor, har förmåga att injaga skräck...

Det enda jag hört honom tala illa om är brännmaneter — och mygg!

på tomten. Jag har aldrig kunnat räkna ut om han använder mat, men varje morgon medför han ett batteri pilsner. Det hela tillgår så här:

På morgonen lägger han sig väster om aspen — alltså i skuggan. Efter en timme väcks han av solstrålarna, sätter sig upp, halsar en öl och flyttar sig sedan precis sexton grader medsols, så att han åter kommer att ligga i skuggan någon timme o. s. v. tills solen dalar bakom västerhorisonten. Då drar han sig inomhus — och sover vidare?

Den mannen har blivit en omistlig institution. Han är punktlig som ett urverk. Förresten — ännu punktligare, eftersom solen är hans rättesnöre.

Hans rena motsats är ett ungt par som i samma månad jäktar sig igenom sin gemensamma semester. Troligen sover de aldrig och maten slänger de sannolikt i sig i farten. När bönderna slår upp sina ögon på morgonen terränglöper de i sprinterfart genom hagarna, sedan bedriver de spinnfiske någon timme, men får vederligtvis aldrig ett liv, trots aktningvärda sportfiskartalanger i kasten. Strax därpå far de som furier på sin knarr genom samhället för att timmen efteråt ses åkande tandemcykel. Så är tiden mogen för bad, varefter ett svettigt parti badminton gör lederna mjuka. Som mellanspel idkas skytte med luftpistol och pilkastning, varpå tvåmansknoten kånkas till sjön för paddling. Så passar det fint med en tur i segelekan med efterföljande bad o. s. v. De har alltid bråttom, flåsar sig

igenom semester månaden och ser vid dess slut, när de äntligen viftar farväl åt vårt samhälle, ut som maratonlöpare vid målet. Men lyckliga som en lottköpare den där som vunnit högsta vinsten.

Det där att jäkta genom semestern är förresten inte så ovanligt som man skulle tro. Se bara på sommarbåtarna en lördagskväll, då rödflåsande människor dingnar under ton av paket innehållande kanske de mest onödiga saker. Titta på avgående tåg! Där människor hastar som arbetsmyror i stacken, svärande och knuffande med humöret långt under noll. Äkta män som skall hälsa på sina familjer, vilka ligger därute på landet och lapar sol och har kul.

Stadshustrun på landet —! Vad betyder det för henne? Tja — att hennes dagliga slit blir litet värre än annars, att arbetsplatsen flyttas någon annanstans, en ängslan och spännigens tid. Här finns inga bekvämligheter, vatten måste hämtas långt ifrån, avfall måste bäras ut, fotogenlampor putsas och fyllas, lampglas borstas, och på söndagarna, när mannen gästar familjen, blir det gräl och tråkigheter mer än annars. Hon stökar för mycket, förstår inte att uppskatta sommarens ljuvlighet, kan inte ordna det hela praktiskt och förnuftigt, sitter fel i båten, är sjåpig och sur och be-

häftad med svåra hämningar, som egentligen utifrån sett inte är något annat än mannens ilska över att hon inte i allt reagerar som han önskar. Utnyttjandet av sommarens ljuvlighet blir därför ibland en ren konvensansfråga. Man bör göra det, men är glad när det hela äntligen är över, och de onödigt dryga kostnaderna åter kan repareras under den långa vintern.

Nå, nu behöver det naturligtvis inte bli såhär, den som tar sig en campingsemester behöver verkligen inte låta det stora varuhusets försäljningschef välja tiptop utrustning efter senaste modet. Det går lika bra med fjolårets. Ingen behöver heller till sommarnöjet medföra en hel, välsorterad matvarubutik, ty man lever lika bra — och hälsosammare — på knäckebröd, surmjölk och spicken sill.

Då blir sommaren den härliga tid man drömmer om under vårvintern, när talgoxe och nötväcka börjar tona sina vårmelodier. Då hinner man verkligen titta på blommorna och lyssna till fågelsången, när hundlokorna i midsommartid kantar dammvita landsvägar, där barnen plockar smultron. Man hinner vandra på smala skogsstigar arm i arm med sin älskade och andas in älggräsets söta doft, där humlor och bin surrar medan fågelungarnas hungriga skrin ljuder i skogen.

...då rödflåsande människor digna under ton av paket.

Tecknare: Lennart Elworth.

Redigerad av
G. SKARP

TÄVlingen OM GÖTEBORGS MÄSTERSKAPET

har ganska överraskande vunnits av Vilgot Olovsson. Framgången var emellertid välförtjänt — i finalturneringen slog han övertygande sina konkurrenter. Olovsson har måhända ej de stora linjerna i sitt spel, men han är utomordentlig taktiker, och visar stor fyndighet i svåra situationer. I efterföljande parti utmanövrerar han regelrätt fjolärsmästaren efter tilltalande kombinationsspel.

DAMGAMBIT

Vit: L. Laurine. Svart: V. Olovsson.

1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	d7—d5
4. Lc1—g5	c7—c6
5. e2—e3	Lf8—d6

Olovsson avviker från de kända stigarna. Annars var 5. —, Sb—d7, eller 5. —, Le7 mera strikt.

6. Sg1—f3	Sb8—d7
7. c4×d5	—

Detta drag upplöser spänningen i centrum, men brukar i gengäld ge vit ett litet initiativ.

7. —	e6×d5
8. Lf1—d3	0—0
9. Dd1—c2	h7—h6
10. Lg5—h4	Tf8—e8
11. g2—g4	—

Ett angreppsförsök som svart kraftigt avvisar. Positionenligt var 11. 0—0.

11. —	g7—g5
12. Lh4—g3	Ld6×g3
13. h2×g3	Sf6×g4

Verkar riskabelt, men svart har tydligen, som fortsättningen visar, satt sin lit till det kommande kvalitetsoffret.

14. 0—0—0	Dd8—f6
15. Ld3—f5	Sd7—f8
16. e3—e4	—

Ytlig beräkning — nu går ytterligare en bonde förlorad.

16. —	d5×e4
17. Lf5×e4	Te8×e4!
Det var denna poäng som undgått vit.	
18. Dc2×e4	Sg4×f2
19. De4—e3	Sf2×d1
20. Th1×d1	Lc8—f5
21. Td1—f1	Lf5—h7
22. Tf1—f2	Df6—e6!
23. De3—d2	f7—f6
24. Tf2—h2	Ta8—e8

Ett offeranbud som inleder ett starkt tryck mot den vita ställningen.

25. Th2×h6	De6—f5
26. Dd2—d1	—

Tydligt det enda för att parera hoten. (26. Se1?, Te1†. Eller 26. Sg1?, Te1†.)

26. —	Te8—e3!
27. Dd1—b3†	Kg8—h8
28. Sf3—d2	Te3×g3
29. Th6×h7†	—

Ett försök att fiska i grumligt vatten, som dock är dömt att misslyckas.

29. —	Df5×h7
30. Db3—a3	Tg3—g1†
31. Sc3—d1	Dh7—g7
32. Da3×a7	Tg1—h1
33. Da7—b8	g5—g4
34. Db8—g3	f6—f5
35. Dg3—g2	Dg7—h6
36. Dg2—e2	Dh6—f4
37. De2—e7	Kh8—g8
38. De7×b7	Th1—h6
39. d4—d5?	—

Påskyndar katastrofen, som i vart fall är oundviklig.

39. —	Th6—h2
Uppgivet.	

LÖSNINGAR

Problem av J. Kupper. Matt i två drag. 1. d2—d4.

Studie av J. Matsjev. Vit drar och gör remis. 1. Ka7—b7, a6—a5. 2. Kb7—c7, Kb5—c5. 3. Kc7—d7, Kc5—d5. 4. Kd7—e7, Kd5—e4. 5. Ke7—e6! Ke4×f4. 6. Ke6—d5. Remis.

Tarzan som tuberkulosbekämpare

I Bandoeng på Java har man nyligen fått sensationell förstärkning av stridskrafterna i den stora kampen mot tuberkulosen. Tarzan har kastat sig in i stridsvimlet under vilda apskrin och våghalsigt klättrande i tropiskogarnas lianridåer.

Bandoengs BCG-vaccinering av barn har nämligen förlagts till en av stadens biografier som kör en Tarzan-film. Och inträdesbiljetten är — ett stick i armen.

VECKANS Fenom TIPS

3

SPARA DENNA ANNONS — NI KAN VINNA 10000 — KRONOR

Nu tvättas bonade parkettgolv i ljumt Fenomvatten

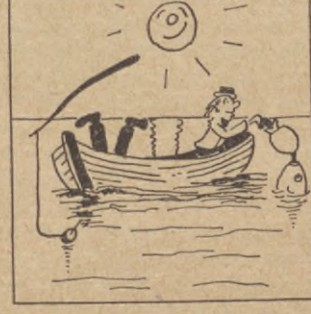
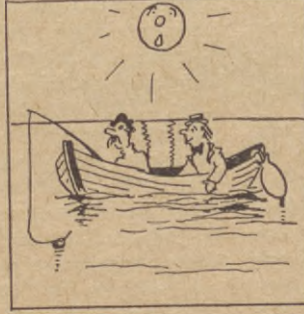
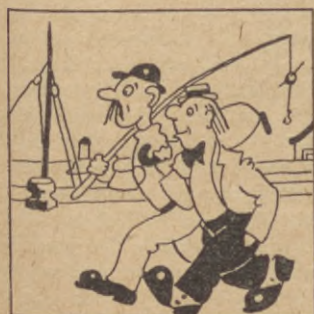
Fenom (2 msk i 10 ltr vatten) avlägsnar det skadade och söndermulade vaxet med inbäddad smuts och sand. Det felfria undre skiktet ligger kvar, varför ekstaven vid tvättningen inte kan suga vatten till sig. Torka väl. Omboning kan ske efter en timma och parketten framträder ljus och fin.

Fenom

— drygt
effektivt
och hudskyddande

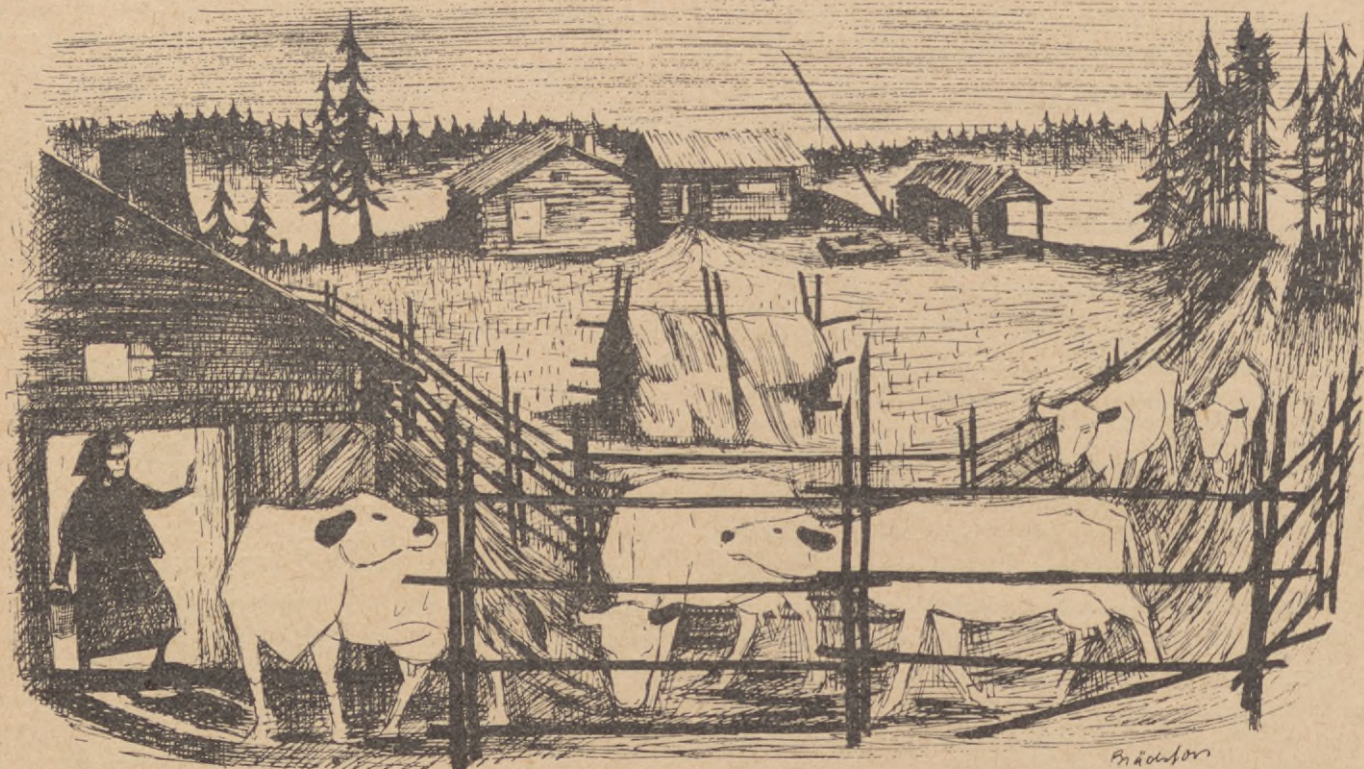
LODVIG ræsonnerer (Dansk läsövning)

Av Paul Danty

Jeg går en tur hver dag på kirkegården med min hund

nå — så er det vel en grävhund, du har.

Barndomens stigar

Så mjuk och självfallén den var.

Kvinnfolken kyttade på den upp till sommarladugårdarna, fängsen. Två kuran- de gråföngs, där Vitkulla och Stjärna och Roslinda och de andra torparkorna om kvällarna släpptes in, bjästes och bjöds på dricka kokt på nässlor. Sörplade och drack medan Molunds Kaje och Backlunds Tilda och Rönnerbergs Anna och de andra hust- rurna lät mjölkstrilarna sjunga i stävorna.

Men innan strilarna sjöng hade skällor- na klingat fäbodlikt i fågatan, tået som den kallades. Och i skällornas mörka donndong småtremulerade getpinglor- na. Och det bräkte och bölade och klafsade i den söndertrampade fågatan, mellan grå gårdsgårdar med skyldrande, vassa stö- rar.

Man kunde nära nog ställa klockan efter kvinnfolkens mjölkgång upp och nerför berget. Kväll och morron, söndag och var- dag, hela långa sommaren. På dagarna drev de hornlösa fjällkorna inåt skogs- markerna bortom bergen, berg på berg, rullande, gröna jättevågor.

De sökte sin magra föda på myr och mo, Stjärna och Roslinda och allt vad de nu hade av vackernamn. Och det var gam- meldags fred och välsignelse kring som- mardagarna. Och klangen av skällorna har följt torparpojckarna och backstugupojkar- na genom åren. Allt är så långt borta, än- då levande. Och stigen mellan tuvor och stenar är något förmer.

Brynen brynte och räfsor räfsade i takt. Dagarna var bråda, slåttanna, havretäkt och kornskörd, skölanna, lät svetten strila över håriga mansbringor och runda, mjuka kvinnöbröst. Fängsstigen låg och väntade, tyst, övergiven. Albuskarna och videbus- karna stod och tittade med grönögon i dunklet vid sidan om. Nyfikna smörblom- mor blinkade fram, bäcken pratade för sig själv, sommarsömnig mellan mossiga ste- nar, över vajande bottengräs. Då vaknade stigen av att två par skor trampade på den. Ett par, små och nätta skor, ett par större, självmedvetnare. Och alarnas grön- ögon såg nyfiket en kvinna i fladdrande, ljus klänning, en man i ljusgrå byxor, ny- struken skjorta, kavaj på armen. De var inte torparfolk och inte bondfolk. Lediga mitt i brädaste slåttern.

Men fästfolk var de. Han höll den lediga armen om hennes midja, hon skrattade lite osäkert, som frågande. Allt längre uppåt stigen gick de. Alsnåren blev tätare, pratet från lillbäcken allt mer sövande, ångan från nyslagna lägdor kom i ljumma pustar från dalen. Vita stackmoln, lata vindkårar. Och vinden letade sig oblygt genom kvin- nans tunna klänning, rörde lätt vid de he- ta, fasta bröststen med de små, bruna vår- torna blygt inkrypna. En sådan ljuvlighets och salighets dag det var. Man kunde inte låta bli att sätta sig i skuggan på det mju- ka gräset, lägga sig raklång, begravid un-

der de gröna lövens valv. Och kämpa mot, knyta ihop sig men vanmäktigt ge upp.

I humlesurr, doft av mossa och gräs och mull andlöst möta, ta och ge och domna bort. Ett brunrött åkerbär i tuvan. En barnmun där finna sötma. I salighetens gröna valv leker lövängens fjärilar och bäckedans slända. I bråda slåttandtiden, då gräsen dö och bärtuvorna rodnar för giriga händer.

Hösten kom och korna drog långt för f-n i våld efter sopp. Då hände det ofta, att de stannade på skogen då kvällen kom. Kvinnorna gick då men sina stävor och hämtare och lyssnade. Om det i alla fall inte skulle klinga till i alla fall uppe i berget. Men det var bara blåsten som su- sade tungt och höstaktigt i trädkronorna.

Mörkret kom rätt snart. Ofta var det regnigt och blött och ruskigt på sko- jen då. Men den som hade turen fick ge sig av. De turades om att leta efter kreaturen. Men gubben Karlsson hade inte lätt, då det var hans tur. Han var stendöv. Hörde inte ens storklockan i körkan, hur mycket mindre då en koskälla och getpingla. Så han fick punga ut med tolvskillingen var kväll det var hans tur. At Kristinas Jakob eller någon annan lillkvadd. Karlsson före, kvadden efter. Så stannade gubben, poj- ken drog djupt efter andan och lyssnade spänt. Nää, inte ett levandes ljud.

Men ibland klang det till mellan gra-

narna. En ko rörde på huvudet, hörde kåkningen, klämtade med skällan där hon låg stinn av markernas sopp. I mörkningen lade sig kreaturen. De drog mildts inåt skogarna efter soppen. Så hann de inte hem innan det tidiga höstmörkret föll. Så var det att följa korna då hem till lagårn och mjölkstävän. Hur mörkt det var på fästigen, nog hittade korna.

Skogen var som en seg, droppande klump. Man var instängd och blind, kände ormande trädrötter under fotsulorna, risiga kvistar slog i ögonen. Men hoj, så var man inte ensam. Och dongdong, så var det levande och inte instängt alls. Vittningen från kreaturen i näsan, livets varma vittring, en varm kobla under fötterna, livets varma blaffa att torka av i blåbärsriset. Och så var man framme vid stupet, hörde kvinnfolkens lockrop i mörkret, såg små lysmaskar blänka nere i dalen djupt under en. Röda lyktor sökte skingra fönsgens mörker men misslyckades. Blanka koögon blänkte, mjölkstrålar-na sjöng mot natt och tung, död sömn.

Hösten tonade bort, daggen frös till is i nattens gräs och kråkstuvor. Då klang inga skällor, då dirrade inga pinglor i tået. Det blev begravningstyst och ödsligt. Inga barfota kvinnfolk kyttade med uppvikta kjolar på fönsgstigen. Inget rallande och surrande småprat längre, långa dagar mellan spisen och fönsgset hemma på torpet. Långrandigt för kvinnfolken då. Vintern stod i grindhålet och hade instängdhet och enahanda i följe. Trögt att ventilera vardagens gamla, nötta skoningar, mest tiga av. Stigen mellan stenar och älgräs och skogsnäva hade varit kvinnornas väg till nyheter och nöjsamhet. Så var det slut med den fröjden.

En och annan kastvedhuggare trampade fram och åter, uppför och nedför berget till skifte och dagpenning. Kådiga, trötta och lite böjda kom de nedför om kvällarna. Svettlukten stod som en sky om bus-saronerna. Ibland hade de en törgran på axeln, ty man måste vara om sig i detta fattiga liv. På dagen surrade svansarna,

ekade yxhuggen i myrar och skravel på andra sidan berget och på andra sidan nästa bergås. I kvällsmörkret sjöng ved-sågarna, då man kapade upp syndabördan i lagom klabbar. Inte var det rätt, men var det rätt frysa då? Det fanns många törgranar på skogen, för den som ingen skog ägde. Bolagen var stränga, bönderna lät det gå. Det som kapades i mörker, vart väl inte uppdat i dagens ljus.

Stigen var trist så här års. Och grå och vissen.

Men den blommade upp ännu en gång, innan vintern lät nordan och östan spela mot snöfallet. En morron lutade buskarna över stigen, och de liknade ett sirligt och sprött virkmönster. Vår Herres egen lilla virkning. Och då solen gluttade fram bakom Ytterlännäsbergens taggiga grankontur, gnistrade det som av diamanter. Då fanns där daga och fint och rart. Men kallt som ånet fint kan vara. Men det räckte inte länge.

En natt vrenskades stormen över niporna, en ylande, jagande snöstorm. Nästa morron tornade drivorna upp sig på den öppna skolvägen. Och då kunde stigen till de tysta, grå sommanfönsgen få stor mening. Då kom de första körarna. Det klingade julaktigt av bjällror, ekot kastade mellan bergen. En sakta, eftertänksam lunk uppför branten, lustigt, lekande nedför. Med bromskätting om källmeden. Man kunde ju inte köra på Guds försyn heller. Kraftiga doningar hade man. Det var ett riktigt brattberg.

Man levde och dog och strävade genom åren. En unge föddes och dog, en gamling föll ifrån. Gamle Näsman på Guliksberget dödde och skulle i jorden. Men likvagnen fick vackert vänta nere i byn. På vinter-vägen genom skogen och nedför brattberget körde man kistan på vanlig vedkälke, vedbår. Ingen broms på meden den dagen, hästen hasade utför, körkarlen kanade efter, änkan småsprang så de åldersgröna svartkläderna bläktade i draget. Böjd och grå kanade hon utför. Gubben såg ut att ha bråttom ner i graven, ner i tjälen. Vit

näsdud, svart psalmbok. Långa livets garnnystan att vinda upp i svarta vinterkvällar. Men bjällran bråskade, som hade det gällt ett vanligt kastvedlass eller en skrinda myrnhö från någon skogsslätter. Hästen åkte på bakhasorna, körkarlen kanade efter och ptoade, sist bläktade sorgens svarta schallet.

Man tittade i stugfönstren och ynkade den ensamma. Ensam på ålderns dar. Ungarna kom sig inte för att leka på en stund sedan svartkistan, dån kanat förbi. Men kvinnfolken rallade efteråt. Inte hade de levt som fästfolk, Näsman. Nänämen-san. Det blev nog som otröjsamt nu då på torpet. Halvmilen till Långsjön hade man hört deras tråtor, då de slagit hö eller tagit upp potatis. Fast det var kanske inte så illa ment, strök någon över med hartassen.

Och vintervägen, som på sommarn var så ogement grann stig till sommarfönsgen, om den kunnat tala. Ja, då skulle den talt väl om den döde, som år och dag strävat uppför berget med allt nödtorft och verktyg och en slipsten och det ena med det andra. Allt måste bäras till Gulikstorpet, för det fanns ingen riktig väg dit. Nog skulle den gamla den ringlande vägen uppför berget kunnat berätta. Men den teg. Och änkan sade inget hon heller. Bjällran ringde ryckigt och ibland som uppfordrande.

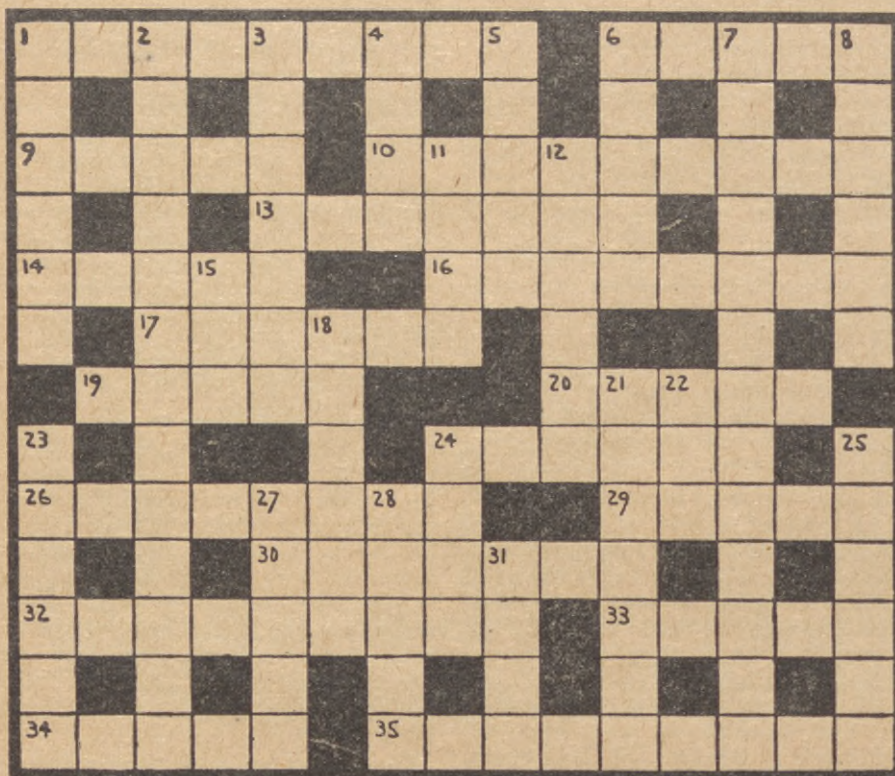
Nog kan det väl hända, att hon ångrade ett och annat, hon som kanade och småhalkade efter vedbåren. Men det fick ingen veta. I kvällningen gick hon tungt uppför brattberget. Mot snödrivorna såg hon ut som en stor, svart fågel.

Men nästa dag var allt som vanligt, bonden som kört liket, kom nu åter med ett kastvedlass på båren. Tungt, betänksamt ringde bjällrorerna uppför berget, gladare, förväntansfullare nedför, medan bromskättingarna slog gnistor ur stenarnas skavda skallar. Det led mot dagjämning, dagsmeja och vår igen.

Tecknare: Nils Brädefors.

KORSORD nr 6

VÅGRÄTA ORD

1. Skämt som icke höves. (9)
6. Orientaliskt brännvin. (5)
9. Finare ord för stoj. (5)
10. Här fås pardon. (9)
13. Det mesta på jordgloben. (7)
14. Ett mänskligt utskott. (5)
16. Den tionde musans yrkesfolk kan sägas utgöra ett. (8)
17. Lyser upp i ansiktet. (6)
19. Har man det, så är man kvick. (5)
20. Sak samma. (5)
24. Kan man med gott eller dåligt exempel. (6)
26. Målilla eller Påskallavik, det är frågan. (8)
29. Norge har en imponerande. (5)
30. Kan ni tänka er något bättre? Vi kan det inte. (7)
32. Säljer klockor. (9)
33. Kan man bli enligt hyreslagen. (5)
34. Vid mästarens fötter. (5)
35. En kumpan i dryckjöm. (9)

LODRÄTA ORD

1. Är den som varit i många länder. (6)
2. En som föredrar äldre former. (13)
3. Idel ädel adel. (7)
4. Bör man helst vara. (4)
5. Ros med tagg uti. (5)
6. En tjuv! En tjuv! (5)
7. Nu ska jag väl slippa snuva, sa kärigen, skar av sig näsan. (13)
8. Ångare med svart last. (6)
11. Ett ställe där koppar framställs. (4)
12. Gällde förr i Österrike. (6)

15. Surrmedel. (3)
18. Är väl en kopparslagare. (6)
21. Replik. (7)
22. Riskeras i folkskola men inte i läroverk. (3)
23. Kommer brandkåren med. (6)
24. Är börsen ibland. (4)
25. Där en tusentonsbomb slagit ner. (6)
27. Användes av baxare. (5)
28. Det — bra, säger man när en sak ser ut att lyckas. (5)
31. Grövre brott. (4)

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 6 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 juli, 1953. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 6". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på 10:— och ett på 5:— utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i augustinumret.

Lösning till korsord nr 4.

VÅGRÄTT: 1. Alvar. 4. Muntligen. 10. Öre. 11. Kadaver. 12. Dagsled. 13. Garva. 15. Parti. 17. Ali. 18. Töser. 19. Gossnamn. 22. Dränka. 23. Östern. 27. Kraftord. 30. Kalas. 32. Ami. 33. Läsen. 34. Togan. 36. Animala. 37. Gökunge. 38. Rit. 39. Lägrvall. 40. Nyans.

LODRÄTT: 1. Avkapad. 2. Vedergällning. 3. Rovfisk. 4. Morgan. 5. Nödrim. 6. Trav. 7. Legat. 8. Guldsmedsänka. 9. Nödår. 14. Alabama. 16. Ton. 20. Sak.

VÄRBY — SLOTTET...

(Forts. fr. sid. 8)

om och titta tillbaka under vandringsring ned mot landsvägen. Djupt inbäddat i grönska och med den glittrande Mälaren på ena sidan och skogen på den andra ligger slottet, som betyder så mycket för människor som vänta på hälsa och nya krafter för att ånyo ta itu med vardagsbestyr och arbete, liksom vi andra. Och till suset i de dallrande lövens spelverk runt omkring tycker man sig höra århundraden draga förbi, stolta parader, krigiska stormän och hårda tider, som vi sett av historiens blad. Men för en nutidsmänniskas realistiska syn tycks det nog som om Vårby slott först nu fått sin riktigt betydelsefulla uppgift — att vara en fristad för sjuka människor, som strävar för sin hälsa och sin framtid.

21. Nöt. 24. Solsken. 25. Trä. 26. Nonsens. 28. Ragata. 29. Fingal. 30. Knall. 31. Starr. 35. Oliv.

Pristagare.

1:a pris kr. 10:—, Carin Ludvigsson, Asögatan 200 E n. b., Stockholm Sö.

2:a pris kr. 5:—, Gustaf Lindblad, Lövestad.

VECKANS Fenom TIPS

13

Hygienisk disk i alla vatten

All disk klarar Ni bekvämt med Fenom vars kända desinfektionsförmåga har gjort det till camparnas oumbärliga hjälpmedel. Och att Fenom diskar renare lägger Ni snart märke till när det gäller att få bort så besvärligt som vidbränt, sur mjölk eller läppstift.

Fenom

— drygt
effektivt
och hudskyddande

SPARA DENNA ANNONS — NI KAN VINNA 1000: — KRONOR

De träffades i PARIS

Det är klart att man inte kan skylla på kastanjerna, men hade han inte köpt dem hade han antagligen aldrig satt sej på soffan i solen nedanför Eiffeltornet. Och hade han inte satt sej där just den dagen vid den tiden hade han troligen aldrig träffat Birgitta.

Nu gjorde han det.

Han köpte kastanjer av gubben vid brofästet, han såg de mindre rena än krokiga fingrarna plocka dem i den slarvigt hopvirade struten och han kände den fräna röken från elden under den platta kitteln sticka i näsan. Han betalade med en skrynklig sedel och korsade boulevarden med sin kastanjestrut mellan franska ilsket förbifräsande bilar. Han drev iväg in under Eiffeltornets gigantiska stålskelett, mellan de fyra kolossala betongtassarna, vidare bort mot Marsfältet. Han gick sakta, lät benen bära sej i den takt de ville och konstaterade hur lite två händer egentligen är när man både skall hålla en slarvigt hopvirad strut och skala kastanjer. Han såg befrielsen i en soffa. Och han satte sej. Naturligtvis kan man skylla på kastanjerna, men också på solen och på soffan som stod mitt i solen och på dagen som var underbart vacker och varm, just en sån dag som Paris i november är snål på. Naturligtvis kan man skylla på kastanjerna, men kastanjerna var beska och inte alls goda och borde istället beskyllas för något som inte var bra. Det var bättre att skylla på solen och på dagen som bland många fuktiga och kalla fränder i den må-

naden var den vackraste och den varmas- te. Solen fick ta ansvaret. Solen och dagen. Så länge allt ännu hade knoppningens möjligheter till blomning. Sen kunde kastanjerna komma och svara för beskheten och besvikelsen.

På långt håll såg han henne komma, såg henne komma drivande över grusgången med det ljusa håret luftigt lyft av vinden och glittrande silvergult av sol. Han satt och tittade på henne och tänkte, att hon hade ovanligt färg på sitt hår för att vara fransyska, men lät henne ha det, kände solen i ansiktet och nöjde sej med att bara titta på henne. Dagen var också ovanlig. I så fall. Och värmen. Men han ville inte tänka och när hon var mitt för honom sa han skämtsamt på svenska, för han kunde inte låta bli:

— Hej Lintott!

Hon stannade.

— Var det mej ni menade? sa hon.

Han kände att han blev röd, så förargligt röd att lögnen skulle skriket om han försökt skylla på solen. Eller kastanjerna. Hon log åt hans förvirring och han dök ner med näven i struten så häftigt att han höll på att spräcka den och kastanjen som han fick upp tog ett skutt ur nypen som när man sprätte papperstussar i skolan.

— Är ni svenska? sa han och reste sej, för nånting måste man ju säga när man sagt något dumt och rodnat som en fåne och försökt sprätta rostade kastanjer på Eiffeltornet.

— Ja, sa hon och stod kvar där hon stannat.

Hon skrattade lite åt honom och han gick fram till henne och fumlade med den slarviga struten.

— Vill ni ha en kastanj? sa han.

— Jatack, sa hon och han tänkte att hon visste säkert inte hur beska dom var. Sen satte de sej bredvid varandra på soffan och solen sken i deras ansikten och den ensamma dagen var vacker och varm för dem bägge. Och hans hjärna måste gjort intryck på henne när han sa:

— Jaså, ni är svenska.

— Ja, där fick ni för Lintott, sa hon skrattande. Man går aldrig säker.

— Nej sannerligen inte, sa han och var oresonligt glad för att han hade struten att hålla händerna på.

Hon mumsade på sin kastanj. Hon hade slängt det ena benet över det andra och satt och vippade med foten. Han kikade på hennes ben och misshandlade struten med sina händer.

— Hade ni tänkt åka opp? sa han och gjorde en huvudrörelse mot Eiffeltornet.

Hon nickade. Och tuggade ur mun.

— Det har jag tänkt i fjorton dar, sa hon. Men det har ju varit så dåligt väder.

— Men idag är det fint, sa han och tänkte inte bara på vädret.

— Ja, men det är också första gången

på två veckor som man ser solen. Usch, jag tycker inte om vintern i Paris, sa hon.

— Varför är ni här då?

— Jag går på en kurs, sa hon.

Han bjöd henne struten och hon tog en kastanj till. Fast dom var så beska. Kanske var det bara dom översta som var beska, tänkte han och övervägde allvarligt att smaka på en till.

— Har ni lust att åka med uppförresten, sa hon plötsligt och reste sej. Jag måste skynda mej, har en hel massa jag ska uträtta sen.

— Gärna, sa han och slängde struten under soffan där kastanjerna rullade ut i gruset. Han behövde dom inte mer.

— För övrigt heter jag Birgitta, sa hon. Vi svenskar i förskingringen klarar oss väl utan titlar och efternamn.

— Jag heter Kurt, tack ska du ha, sa han och höll på att ta henne under armen men visste inte och lät bli.

De fick vänta på hissen och inne i den trängdes alla om fönsterplatserna. Och när de kom opp var det soldis över stan. Som en tunn slöja låg det brett över hustak och trädtoppar och bara en liten bit bort gick ögonen vilse.

— Så synd, sa han.

— Men det är tjugigt ändå, sa hon.

Nedanför flöt Seine förbi. Ett prämsläp slet sej fram mellan de branta kajkanterna. Broarna band stränderna samman. Och människorna som rörde sej därnere såg alla så ynkligt små ut häruppfifrån.

— Nåå? Och nu? sa han när de stod nere på marken igen.

— Jag ska till sömmerskan först, sa hon.

— Kan jag följa med en bit på väg? sa han.

— Javisst, om du vill så.

Och fast hon sagt att hon måste skynda sej gjorde de sej ingen brådska. De gick och drev utmed trottoaren och tog emot solen i sina ansikten. Andra människor som hade mer bråttom gick om och förbi dem. Och trängdes. Och en tiggare fick en tiofrancare i sin lortiga hand. För dagens skull. Och för solens. Och kanske för Birgittas.

— Usch, jag vill inte ha bråttom, sa hon.

— Jag har aldrig bråttom, sa han.

— Vad gör du då? sa hon nyfiket och såg på honom från sidan.

— Målar lite, sa han.

Och sen var de framme hos sömmerskan.

— Här är det, sa hon.

— Vi tar ett glas vin först, sa han. Och de slank in på en bar.

De hängde på zinkdisken och fick varsitt glas rödvin. Vid ett bord spelade Patron kort med sin Madame och några vänner. Samtalet var högljutt och gesterna livliga. En katt strök omkring mellan borden.

— Kan jag vänta på dej? sa Kurt.

— Det är ingen idé, det dröjer nog rätt

länge och sen måste jag gå direkt till kursen.

— Men vi träffas väl igen? sa han.

— Kan du inte komma hem? sa hon.

— Gärna.

— Kom ikväll då och drick kaffe.

Han fick adressen och sen var hon borta. Och han tog en stor konjak ovanpå rödvinet för han var svensk och tyckte att han kunde behöva något att stödja sej på eftersom hon var söt, Birgitta, söt och välväxt och hade vackert hår.

På kvällen blev blomsterhandlarn i hörnan hundrafemti frances rikare och när Kurt klättrade ner i Metrons mullvadsgångar gjorde han det visslande, fast han var totalt omusikalisk, som om hans egen glädje blev större av att växa i andra li-

dande. Och han lämnade sin sittplats åt en dam och log brett åt alla förvånade fransosansikten han såg omkring sej.

På hennes gata fick han leta en stund efter hennes hotell men hittade det snart och i samma hus som hennes fanns en vinbutik, med många vackra flaskor i fönstret. Han tvekade ett ögonblick utanför dörren och räknade igenom sin kassa. En flaska likör. Det vore inte dumt. Och trevligt att ha med sej. Gick den inte åt ikväll, hela, kunde de ju spara till nästa och nästa och nästa. Han förde ett lättsinnigt samtal med sej själv, räknade på nytt igenom sina kontanta tillgångar, kom till den bestämda slutsatsen att han absolut inte hade råd och gick in och köpte en. Den hade bukiga sidor och böjd hals och var fin och fyrkantig. Och det som inte gick åt ikväll kunde de ju spara till...

Han bar dyrgripen försiktigt på armen när han travade de vindlande trapporna

uppför. Rum 48, högst upp, hade hon sagt. Och nog var det högt allt, och trapporna var branta och han stånkade och fick stanna och flåsa när han äntligen var uppe. Hjärtat levde rövare bakom revbenen och det dunkade så han tyckte att det måste höras över hela hotellet. Nerlugnad knackade han försiktigt på dörren och han kände igen hennes röst när han hörde ett glatt:

— Entréz.

Han grep efter nyckeln men hon hann före honom och öppnade inifrån.

— Hee...

Han bet tvärt av ordet och stod och tuggade på den bit han fått kvar i munnen. I en fåtölj framme vid fönstret satt en karl i skjortärmarna med en uppochnervänd bok bruten över knät.

— Hej, sa Birgitta. Välkommen. Stig in.

Och han tog ett par tunga dumma steg inåt rummet och blev stående mitt på golvet med likörflaskan i famnen och blommorna i näven. Karl i fåtöljen reste sej och kom emot honom med ett glatt ansikte som satt på en hals som växte fram ur en öppen skjorta och som bars av ben som det mellanstående bordet skymde.

— Det här är Nick, min fästman, och det här är Kurt som jag pratade om, sa Birgitta. Ni säger väl också du meddetsamma så är den saken ur världen.

Nick från fåtöljen räckte fram sin hand och Kurt fumlade med likörflaskan och blommorna innan han fick sin egen fri.

— Är dom åt mej? sa Birgitta och befriade honom från buketten.

— Javisst, jag tänkte...

— A så sött av dej.

Och för att riktigt visa hur sött det var av honom slog hon armarna om hans hals och kysste honom på kinden.

— Nick är aldrig svartsjuk på dom synder han ser, sa hon skrattande.

— Är det därför jag är hitbjuden på kaffe, sa Kurt och tog struhtag på likörflaskans böjda hals.

De fattade det som ett skämt. Han hade ju humor. Nick log och Birgitta bjöd honom en stol.

Och sen drack de kaffe med likör till, och likören var söt och god och den fina fyrkantiga flaskan med de bukiga sidorna och den böjda halsen stod mitt emellan dom på bordet. Och blommorna stod bredvid i en öronlös tillbringare.

Ute började det skymma.

Och Nick var en hygglig karl fast han var hennes Nick, och Kurt kunde inte med bästa vilja tycka illa om honom när han senare trevade sej ner för de branta trapporna och var på väg hem. Men vinbutiken bredvid porten gick han snabbt förbi. Och när han såg ett kastanjestånd tyckte han fortfarande att två händer var alldeles för lite om man både skulle hålla en slarvig strut och skala kastanjerna. Så en soffa behövde man nog att sitta på när man skulle äta dom. Om man nu ovillkorligen skulle köpa kastanjer. Som var så beska.

Nytt från F. N.

Ytligt sett får kanske många människor intrycket av att Förenta Nationerna bara sysslar med krigiska konflikter. Men så är ingalunda fallet. I FN:s regi arbetar många ekonomiska och sociala organ för fredligt samarbete, för sjukvård och andra humanitära ändamål. I ett informationsblad från FN berättas om en slarvig spansk arbetare, som en gång glömde sin pipa brinnande utanför ett växthus fullt med ananas i Bangkå i Thailand, har numera blivit landet till stor välsignelse: växthuset var följande morgon fullt med rök — och ananasplantorna följande månad fulla med blommor. Numera vet man, att rök kan förmå ananasplantan att blomma och producera frukt utanför den normala säsongen.

Till detta vill man gärna foga förhoppningen att ur det ofta brännbara material FN fått sig anförtrott skall växa fram flera fruktbara trädgårdar, växthus med bröd hälsa och fred åt jordens folk!

Sverige har med ens kommit i blick-

FN:s NYE CHEF

Generalsekreterare
Dag Hammarskjöld

punkten för FN och dess strävanden genom att Dag Hammarskjöld utsetts till generalsekreterare.

Tre framträdande medlemmar av FN:s kommission för kvinnornas ställning dryftar problemen. Här ses (fr. höger) ordföranden, fröken Minerva Bernardino från Dominikanska republiken, Begum Anward Ahmed från Pakistan och fru Faina Novikova, Vitryska Sovjetrepubliken.

Läkaren och de sjuka

Det finns, vi vet vet det alla sen gammalt, många synpunkter att anlägga på förhållandet mellan läkaren och hans patienter.

Den av oss högt älskade och vördade Falstaff Fakir — frid över hans beständigt ljusa minne! — sammanfattade sin mycket personliga åsikt i följande fem punkter:

- 1) Räck ut tungan åt din husläkare.
- 2) Tyrannisera din omgivning, så den blir försiktig och låter dig icke omkomma av vanvård.
- 3) Har du väl blivit sjuk, så brådska ej för mycket med att bli frisk, ty så snart du återvunnit din hälsa upphör du att vara föremål för omtanke och undseende.
- 4) Inskriv dig i så många sjukpassor som möjligt.
- 5) Akta dig för att i otid betala läkare-räkningar, ty de äro alltid oblyga, och doktorn har så många andra patienter.

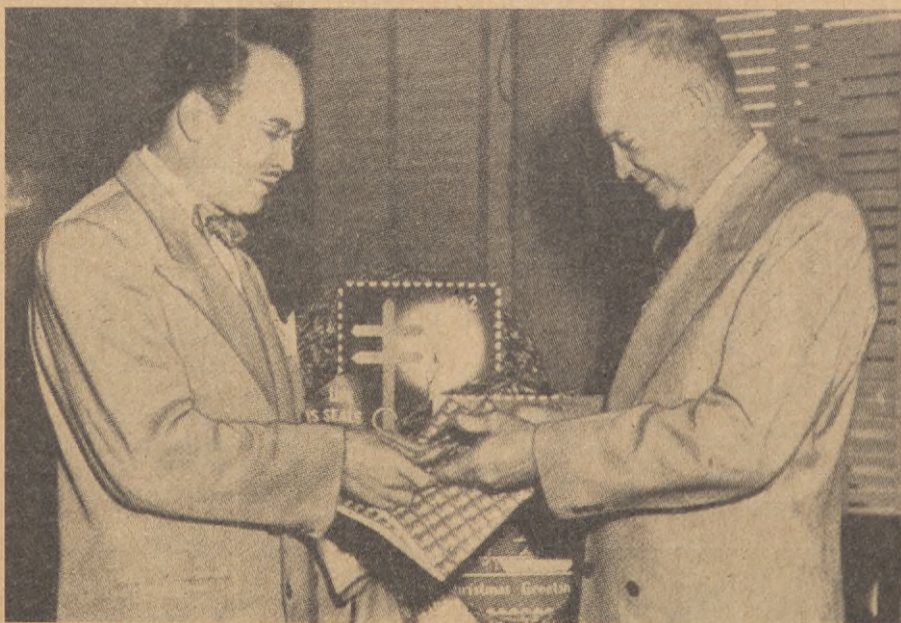
Det har runnit mycket vatten under broarna och blåst många vindar genom länderna sen den respektlöse Fakiren lade ner sin penna för alltid, och många är förvisso de som under åren känt sig manade att träda fram och säga sin mening om relationerna mellan läkaren och hans patienter.

Till dem som presterat ett inlägg har nyligen sällat sig stockholmsläkaren Folke Ludin, vilken i Svenska Läkartidningen vänt sig mot "det medicinska skrivandet i lekmanpressen", som han anser inte bara vara en överloppsgärning utan kanske till och med skadligt. Dagspressens medicinska artiklar bidrar inte, anser Folke Ludin, till ökad förståelse och större förtroende för läkarens arbete.

En sådan inställning till pressens upplysningsverksamhet i medicinska frågor har naturligtvis inte fått stå oemotsagd och Folke Ludin har fått sina varma fiskar. En och annan sophink har också tömts över honom, och även om vi inte på något sätt delar hans uppfattning tycker vi det är ett onödigt tilltag i ett land, där vi alla är stolta över åsikts- och yttrandefriheten. Den fråga Folke Ludin drar fram är alldeles för intressant för att avfärdas med axelryckningar och glåpord. Alldeles säkert finns det åtskilliga läkare som delar uppfattningen att deras arbete försvärats genom den publicitet, som lekmanpressen numera ger medicinska frågor — även om vi känner mer än en läkare som är av motsatt åsikt.

Hur som helst, har det blivit svårare att vara läkare så har det blivit lättare att vara patient, och det är väl, när allt kommer omkring, det väsentliga. Det är de sjukas börda som i första hand ska lättas.

När den frejdige politikern Adolf Hedin i en stridsskrift 1883 gick till storms mot latinets dominerande roll inom den högre undervisningen, talade han om något som

President Eisenhowers politiska insats är än så länge ett oskrivet blad. Utan att vilja blanda sig i den amerikanska inrikespolitikens tråtar — bevare oss väl — tycker Status Ike startade mycket klokt, när han som nyordnen president köpte några kartor av USA:s tuberkulosmärke.

han kallade "latinherraväldet". Det är ett eko av detta latinherraväld som in i våra dagar så många gånger snedvridit förhållandet mellan läkaren och hans patienter.

Den amerikanske läkaren David A. Cooper, ordförande i American Trudeau Society, tog upp denna vitala fråga i en tidningsartikel i februari detta år. Han framhåller att den medicinska vetenskapens salar alltför länge legat så fjärran från press och allmänhet att parterna aldrig nått kontakt. Läkaren har varit mycket vördad av sina patienter — men ringa

förstådd. Och hans föreskrifter och ordinationer, för det mesta på latin eller i varje fall på ett med facktermer späckat språk, har legat utanför en vanlig dödlig fattningsförmåga.

Men tiderna håller på att förändras, säger Cooper vidare.

Nu frågar kanske en patient med en infekterad hals sin läkare, hur det skulle vara med en penicillinbehandling. En patient med en besvärlig hosta föreslår måhända på eget initiativ en röntgenfotografering. Och detta är en sund och riktig inställning, hävdar artikelförfattaren. Folk är intresserade av sin hälsa. De vill göra något åt saken när de blir sjuka — och numera tror de också att det går att göra något åt saken. Det innebär, med andra ord, att hela samhället vill bekämpa sjukdomar.

För denna positiva inställning till sjukdomsbekämpandet i samhället har vi att tacka den publicitet, som dags- och veckopress gett åt medicinska frågor dessa sista år. Utan "det medicinska skrivandet i lekmanpressen" skulle, för att nu ta ett närliggande exempel, de framgångsrika svenska insamlingarna av medel till kräftans och reumatismens bekämpande ej kunnat genomföras i den utsträckning som nu skett.

Så låt oss, även om missförstånd ej kan undvikas och komma en del besvärligheter åstad, vara glada och tacksamma för lekmanpressens upplysningsverksamhet i medicinska frågor. Den behövs.

Men det behövs också något annat, något som vi än så länge saknar, nämligen ett nytt slag av upplysningsverksamhet i den medicinska fackpressen. Inte om sjukdomar men väl om sjuka, och inte ur lä-

karens synpunkt utan ur den sjukes. Vi skämtar inte. Det är en form av publicitet som prövats på annat håll och prövats med framgång. Vintern 1949 hade den engelska läkartidningen "THE LANCET", en av världens äldsta och mest berömda tidskrifter inom sitt fack, en serie artiklar skrivna av sjuka människor för läkare. Det var lärorika, välinformerade och detaljerade uppsatser av personer som led av någon handikappande sjukdom, tuberkulos, reumatism, sockersjuka, epilepsi o. s. v. och som genom att lägga fram sina erfarenheter, sina upplevelser av sjukdomen, ville göra det möjligt för läkarna och deras medarbetare inom sjukvården att i djupaste mening förstå de sjuka och därigenom kunna nå den mänskliga kontakt förutan vilken en läkare ingenting annat är än "en medicus".

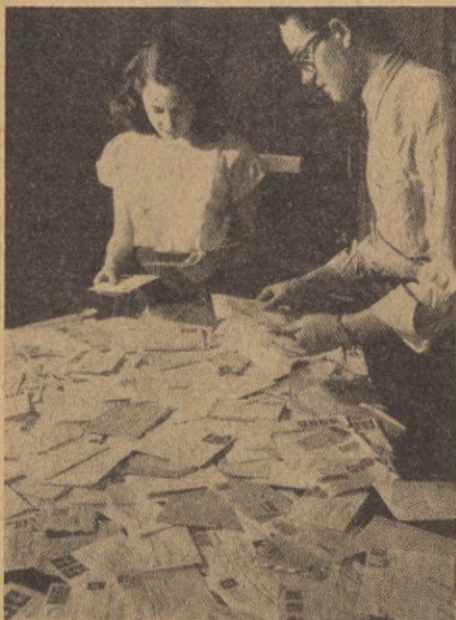
Sådd och grogrund

En aldrig så god nedärvd motståndskraft mot tuberkulos bryts ner, om de materiella levnadsvillkoren är för dåliga, framhåller A. L. Jacobs i en uppsats i "MODERN PRACTICE IN TUBERCULOSIS", ett i England nyligen publicerat standardverk.

"Mitt argument för ett förbättrande av de fattigas levnadsstandard", sade fotografen som tog denna bild från ett av New Yorks slumkvarter

Att vi genom en fortsatt höjning av levnadsstandarden även bekämpar tuberkulosen och tränger sjukdomen tillbaka visar det förhållandet, säger författaren, att tuberkulosdödligheten inom de mest väl-situerade folkgrupperna är endast en fjärdedel av den totala befolkningens tuberkulosdödlighet och en tiondel av de fattigas.

Att dags- och veckopressens upplysningsverksamhet i medicinska frågor fyller ett föreliggande behov visar alla frågebrev till redaktionerna

STOCKHOLM

Bengtssons Litografiska

23 22 20 Sveavägen 90, Stockholm 23 22 20
MODERNT OFFSETTRYCKERI

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermangat. 47. — Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

GÖTEBORG

AXEL ERICSSON KIRURGISK INSTRUMENTMAKARE

Andra Iånggatan 8 Telefon 14 39 08
GÖTEBORG

Operationsmöbler, kirurgiska instrument, slipningar och reparationer utföras omsorgsfullt.

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum
Tel. 25

JÖNKÖPING

June-Munktell Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPING'S MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

FARMA

Sjukvårds- och teknisk affär. Fullständig sortering i sjukvårds- och förbandsartiklar. Parfymeri och tekniska varor.

Tel. 595 Klostergatan 65 Tel. 595
JÖNKÖPING

— Kan nå'n begripa, i morse sa' ja till jycken att va som folk, å då skälde han på mig.

— Vad föreställer tavlan?
— Hur kan du begära att jag skall komma ihåg det när det är två år sen jag målade den?

LULEÅ

Brunnsborrningar

utföres av

Borrförman H. BJURSTEN

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

AB Luleå Bryggeri

Tel. 13 440 - LULEÅ

MALMÖ

CAFÉ SLOTTSPARKEN REKOMMENDERAS

Smörgåsar, luncher och supéer
Även inneservering.

Bottnar för korgarbeten
i furu och ädelträ.

Knypeldynor och spolar.

Spec.: Massartiklar i trä och plywood.

Låga priser - Begär prislista.

F:a Trä-detaljer Bulltoftagården
Tel. 399 00 MALMÖ Tel. 399 00

TEATERKAFÉET PILDAMMARNA

REKOMMENDERAS
Tel. 255 26 Olga Hellqvist

NORRKÖPING

Aktiebolaget Trycksaker

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI
Norrköping

Telefon 209 52 Postgirokonton 13 05 52

LINDHOLMS KLICHE FABRIK

Gamla Brogatan 19 – STOCKHOLM – Telefon 20 54 20

EN NY — EPOKGÖRANDE REX-ROTARY duplikator

Nu har den kommit — den nya **Rex-Rotary** modell **D 270** med *helautomatisk* infärgning.

Det genialiska infärgningssystemet med tunn pastafärg, betyder snabbare arbetstakt, mindre färgåtgång, jämnare och vackrare avtryck. Stencilen får större livslängd och arbetet blir renligare. Det är lättare att duplicera på **Rex-Rotary D 270** och man kan

faktiskt inte undgå att få strålande resultat.

Förutom det nya färgsystemet har **D 270** även utrustats med **Rex-Rotarys** förnämliga konstruktion för precisionstryck.

D 270 framträder i en vacker stålgrå färg med samtliga betjäningsgrepp i vinröd färg.

Försumma inte att se **D 270** — begär demonstration i dag!

REX-ROTARY

D 270

AB Zeuthen & Aagaard

STOCKHOLM Ö TEL. VÄXEL 63 02 10
GÖTEBORG C TEL. VÄXEL 12 59 01
MALMÖ TEL. 179 65